

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Heidi Puska & Marianne Ratinen

MAAHANMUUTTAJANAISTEN
KOKEMUKSIA KOTOUTUMISESTA
JA NÄKÖKULMIA
VAASASSA TEHTÄVÄÄN
KOTOUTTAMISTYÖHÖN

Sosiaali- ja terveysala

2015

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Heidi Puska & Marianne Ratinen
Opinnäytetyön nimi	Maahanmuuttajanaisten kokemuksia kotoutumisesta ja näkökulmia Vaasassa tehtävään kotouttamistyöhön
Vuosi	2015
Kieli	suomi
Sivumäärä	82 + 1 liite
Ohjaaja	Ann-Sophie Blomqvist

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa maahanmuuttajanaisten kokemuksia kotoutumisesta ja näkökulmia Vaasassa tehtävään kotouttamistyöhön. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, millaisia haasteita maahanmuuttajanainen kohtaa kotoutuessaan Suomeen. Tämän lisäksi haluttiin kerätä asiakaspalautetta monikulttuuriseen kohtaamispaikka Helmeen. Tutkimuksen kautta nostettiin esille vaasalaisten maahanmuuttajanaisten asema suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu maahanmuuttoon liittyvien keskeisten käsitteiden esittelystä, maahanmuuttotyötä ja kotouttamistyötä ohjaavista linjauksista Suomessa sekä kotoutumisprosessin kuvaamisesta ja kotoutumiseen liittyvien haasteiden esittelystä. Tutkimus on kvalitatiivinen ja tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin ryhmähaastattelulla Helmessä. Haastatteluun osallistui kuusi maahanmuuttajanaista jotka olivat olleet Suomessa 1-12 vuotta. Haastattelusta saatu aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, josta nousivat tutkimustulosten kahdeksan pääluokkaa kotoutumiseen liittyen.

Tutkimustulokset osoittavat, että kotouttamistoimet eivät pääse tavoitteisiinsa maahanmuuttajaäitien kohdalla. Kotoutumiskoulutuksen yhdistäminen maahanmuuttajakotiäidin arkeen on haasteellista ja maahanmuuttajanaiset kaipaavat lisätukea kotoutumiseensa ja suomen kielen oppimiseen. Suomen kielen riittävä osaaminen on edellytys onnistuneeseen kotoutumiseen. Maahanmuuttajanaiset ovat pääasiassa tyytyväisiä Vaasassa oleviin palveluihin, mutta yhteistyötä kaivataan palveluiden välille enemmän. Maahanmuuttajanaiset kokevat saavansa Helmestä arvokasta tukea arjessa selviämiseen, kotoutumiseen sekä suomen kielen oppimiseen.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
 VAASA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
 Sosiaalialan koulutusohjelma

ABSTRACT

Author	Heidi Puska and Marianne Ratinen
Title	Immigrant Women's Experiences of Social Integration and Perspectives towards Integration Services Provided in Vaasa
Year	2015
Language	Finnish
Pages	82 + 1 Appendix
Name of Supervisor	Ann-Sophie Blomqvist

The purpose of this research was to investigate immigrant women's experiences of social integration and perspectives towards integration services provided in Vaasa. The aim was to find out, what kind of challenges immigrant women face during their integration process into Finland. A further aim was to collect client feedback of the services provided by the multicultural centre Helmi. The study aims to highlight the position of immigrant women in Finnish society.

The theoretical frame of this research includes the key concepts in immigration, the guidelines of work with immigrants and social integration in Finland, describing the process of social integration and looking at the challenges related to social integration. In addition the theoretical frame includes the description of the integration process and challenges that may emerge during integration. This research is qualitative and the research material was collected via group interview in Helmi. Six immigrant women participated in the group interview. The participants' stay in Finland ranges from 1 year to 12 years. The research material was processed using material-based analysis. Eight main categories related to social integration were found through the analysis.

The research results show that the current integration services do not reach their goal among immigrant stay-at-home moms. Combining education and social integration to the daily lives of immigrant stay-at-home moms is very difficult. They need extra support to their social integration process and with learning Finnish. In order to accomplish a successful social integration, one must learn sufficient Finnish. Immigrant women are mainly satisfied with the different services that are provided in Vaasa, but the services need to have more co-operation amongst them. In Helmi, immigrant women feel that they can have valuable peer-support to their daily lives and integration besides learning the Finnish language.

Keywords	Immigrant, immigrant woman, migration services, social integration, integration services
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1. JOHDANTO.....	8
2. KESKEISIMMÄT KÄSITTEET	9
3. MAAHANMUUTTOTYÖN LINJAUKSET	11
3.1 Maahanmuuttotyön linjaukset valtakunnallisella tasolla.....	11
3.2 Maahanmuuttotyön linjaukset Vaasassa.....	13
4. KOTOUTTAMISTYÖ	16
4.1 Valtakunnallinen kotouttamistyö.....	16
4.2 Kotouttamistyö Vaasassa.....	17
4.3 Monikulttuurinen kohtaamispaikka Helmi.....	20
5. MAAHANMUUTTAJAN KOTOUTUMINEN	22
5.1 Kotoutumisen haasteet.....	23
5.2 Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen.....	24
6. AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	27
7. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	30
7.1 Kvalitatiivinen tutkimus	30
7.2 Tutkimuksen aineistonkeruu	31
7.3 Tutkimuksen analysointi	33
7.4 Tutkimuksen luotettavuus	34
7.5 Tutkimusetiikka.....	35
8. TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	36
8.1 Koulutus	36
8.1.1 Koulutuksen kesto.....	37
8.1.2 Opiskelijoiden eri lähtötasojen huomioonotto	38
8.1.3 Erilaiset koulutusjärjestelyt.....	39
8.1.4 Maahanmuuttajanaisten erilaiset koulutustarpeet.....	40
8.2 Työllistyminen.....	41
8.2.1 Tilanne Vaasassa.....	42

8.2.2 Suomen kielen taidon vaikutus	43
8.2.3 Epätasa-arvon kokeminen työmarkkinoilla	43
8.2.4 Koulutustaustan vaikutus	44
8.3 Vaasan palvelujärjestelmä	45
8.3.1 Peruspalveluiden monimutkaisuus.....	46
8.3.2 Peruspalveluiden näkyvyys.....	46
8.3.3 Peruspalveluiden toimivuus	47
8.3.4 Virallisten asioiden ymmärtämisen vaikeus	48
8.4 Suomeen sopeutuminen.....	49
8.4.1 Sosiaalinen kulttuuri	49
8.4.2 Sosiaalinen ympäristö ja yhteiskunnallinen tila.....	51
8.4.3 Ilmasto, perhedynamiikka, kielimuuri, uskonto ja talous	51
8.5 Kantaväestön ja maahanmuuttajien keskinäisten vuorovaikutussuhteiden vaikutus integraatioon	53
8.5.1 Kieli.....	53
8.5.2 Sosiaalisten kontaktien luonti	54
8.6 Näkökulmia maahanmuuttotyön kehittämiseen	55
8.6.1 Tapahtumien järjestäminen.....	55
8.6.2 Kotouttamisajan pidentäminen ja intensiivisempi koutoutumiskoulutus.....	56
8.6.3 Kotouttamistyön puutteet.....	57
8.7 Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen erityishaasteet	59
8.7.1 Lisätukea naisille ja koulutuksen vaikutus perheeseen.....	59
8.7.2 Perhe-elämän yhdistäminen kotoutumiskoulutukseen.....	61
8.8 Näkökulmia Helmen toiminnasta	62
8.8.1 Sosiaalinen tuki	62
8.8.2 Suomen kielen oppiminen ja lasten hoito	63
8.8.3 Helmen toiminnan kehittäminen.....	65
9. JOHTOPÄÄTÖKSET	66
10. POHDINTA.....	71
LÄHTEET.....	78

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Berryn nelikenttäkuvio	s.23
Kuvio 2.	Kotoutumisen edellytykset	s.29
Kuvio 3.	Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen erityishaasteet	s.65
Kuvio 4.	Näkökulmia Helmen toiminnasta	s.68
Taulukko 1.	Koulutuksen kesto	s.38
Taulukko 2.	Opiskelijoiden eri lähtötasojen huomioonotto	s.39
Taulukko 3.	Erilaiset koulutusjärjestelyt	s.40
Taulukko 4.	Naisten erilaiset koulutustarpeet	s.41
Taulukko 5.	Tilanne Vaasassa	s.42
Taulukko 6.	Suomen kielen taidon vaikutus	s.43
Taulukko 7.	Epätasa-arvon kokeminen työmarkkinoilla	s.44
Taulukko 8.	Koulutustaustan vaikutus	s.45
Taulukko 9.	Peruspalveluiden monimutkaisuus	s.46
Taulukko 10.	Peruspalveluiden näkyvyys	s.47
Taulukko 11.	Peruspalveluiden toimivuus	s.48
Taulukko 12.	Virallisten asioiden ymmärtäminen	s.49
Taulukko 13.	Sosiaalinen kulttuuri	s.50
Taulukko 14.	Sosiaalinen ympäristö sekä yhteiskunnallinen tila	s.51

Taulukko 15. Ilmasto, kielimuuri, perhedynamiikka, uskonto ja talous	s.52
Taulukko 16. Kieli	s.54
Taulukko 17. Sosiaalisten kontaktien luonti	s.55
Taulukko 18. Tapahtumien järjestäminen	s.56
Taulukko 19. Kotouttamisajan pidentäminen ja intensiivisempi kotoutumiskoulutus	s.57
Taulukko 20. Kotouttamistyön puutteet	s.58
Taulukko 21. Lisätukea naisille ja koulutuksen vaikutus koko perheeseen	s.60
Taulukko 22. Perhe-elämän yhdistäminen kotoutumiskoulutukseen	s.61
Taulukko 23. Sosiaalinen tuki	s.63
Taulukko 24. Suomen kielen oppiminen ja lasten hoito	s.64
Taulukko 25. Helmen toiminnan kehittäminen	s.65

LIITELUETTELO

LIITE 1. Haastattelurunko

1. JOHDANTO

Tutkimme opinnäytetyössämme Helmen asiakkaiden kokemuksia kotoutumisesta. Helmi on kaikille naisille avoin, monikulttuurinen kohtaamispaikka, joka toimii Vaasan kaupungin alaisuudessa ja sijaitsee perhekeskuksen tiloissa. Se on suunnattu kaikille naisille, mutta pääosa kävijöistä on toistaiseksi maahanmuuttajataustaisia. Maahanmuuttajien kotoutumisprosessi suomalaiseen yhteiskuntaan on monisäikeinen ja siinä piilee haasteita. Etenkin maahanmuuttajanaisten on ollut haasteellista integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan. Kotoutuminen on vaikeaa johtuen puutteellisesta suomenkielen taidosta, koulutushistoriasta tai sen soveltumattomuudesta Suomen työmarkkinoille sekä kotoutumiskoulutuksen suppeudesta. Erityisesti kotiäiteinä olevat maahanmuuttajat jäävät kotouttamistoimenpiteiden ulottumattomiin. Korkeasti koulutettu maahanmuuttajanaainen ei useimmiten saa alansa töitä, koska ei osaa tarpeeksi hyvin suomen kieltä tai aiempi koulutus nähdään riittämättömänä Suomen työmarkkinoilla. Opinnäytetyössä käsittelemme Suomeen integroitumiseen liittyviä erinäisiä haasteita.

Avaamme opinnäytetyön keskeisimmät käsitteet sekä käsittelemme maahanmuutto- ja kotouttamistyötä ohjaavaa lainsäädäntöä ja maahanmuuttotyötä valtakunnallisella ja kunnallisella tasolla. Opinnäytetyössä esittelemme, mikä monikulttuurinen kohtaamispaikka Helmi on ja mihin se toiminnallaan pyrkii. Kerromme aiheeseen liittyvistä aiemmista tutkimuksista. Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksen aineistonkeruu tapahtui ryhmähaastattelulla, jota varten apuna oli haastattelurunko. Ryhmähaastattelusta saatu aineisto litteroitiin ja analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Tutkimuksen myötä Helmi saa palautetta ja kehittämisideoita toiminnalleen sekä saamme arvokasta tietoa maahanmuuttajanaisten kokemuksista kotoutumisesta ja näkökulmia Vaasassa tehtävään kotouttamistyöhön.

2. KESKEISIMMÄT KÄSITTEET

Maahanmuuttaja käsitteenä on laaja ja sisältää koko maahanmuuton kirjon. Tulee ottaa huomioon, että ihmiset saapuvat Suomeen asumaan monista eri syistä ja lähtökohdista ja näin ollen on myös laadittu erilaisia termejä kuvaamaan maahanmuuton laatua. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan sellaista ulkomaan kansalaista, joka on muuttanut Suomeen ja aikoo asua maassa pitkäluontoisesti. Kyseessä on yleiskäsite, joka kattaa kaikki henkilöt, jotka muuttavat maasta toiseen eri perustein.

Turvapaikanhakija anoo oleskeluoikeutta ja kansainvälistä suojelua toisesta maasta, sillä hän on joutunut kotimaassaan vainon kohteeksi. Kuitenkin vain pieni osa turvapaikanhakijoista saa YK:n pakolaissopimuksen mukaisen pakolaisstatuksen, joka perustuu henkilökohtaiseen vainoon. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman silloin kun hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija saapuu Suomeen itsenäisesti hakeakseen turvapaikkaa. Turvapaikkahakemus voidaan tehdä ainoastaan paikan päällä, hakemusta ei voi tehdä Suomen rajojen ulkopuolella tai Suomen lähetystöistä muissa maissa. (Ihmisoikeudet.net 2013.)

Pakolainen on henkilö, joka on joutunut pakenemaan kotimaastaan jouduttuaan vainotuksi uskonnon, rodun, kansallisuuden, poliittisen mielipiteen tai tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen takia. Edellä mainittujen asioiden myötä henkilö on joutunut pakenemaan kotimaansa ulkopuolelle, sillä hän on ollut kykenemätön asumaan kotimaassaan pelon ja turvattomuuden vuoksi (L77/1968). Köyhyys, sota tai luonnonkatastrofi ei ole sopimuksen mukaan pakolaisuuden syitä (Ihmisoikeudet.net 2013). Näiden edellä mainittujen maahanmuuttajien statusta kuvaavien käsitteiden lisäksi voidaan puhua myös paluumuuttajista sekä siirtolaisista, mutta ne eivät liity tähän tutkimukseen oleellisesti.

Kiintiöpakolainen on YK:n pakolaissopimuksen mukaan henkilö, jolle on myönnetty pakolaisasema ja maahantulolupa pakolaiskiintiön myötä. Kiintiöpakolaisstatuksen saa yleensä UNHCR:n pakolaisleireillä tai paikallistoimistoissa maa-

hanmuuttoviranomaisen johdolla suoritetun haastattelun tai UNHCR:n asiakirjatietojen perusteella. Tehtäviin haastatteluihin osallistuu maahanmuuttoviranomaisen lisäksi kotoutumisen asiantuntijoita sekä suojelupoliisin edustajia. (Migri 2015.) Jokaisella eri maalla on oma pakolaiskiintiö. Suomen pakolaiskiintiö on ollut vuodesta 2001 750 henkilöä per vuosi (Ihmisoikeudet.net 2013). Vuodeksi 2015 pakolaiskiintiön määrä nostettiin kuitenkin 1050 Syyrian vaikean pakolaistilanteen vuoksi (Valtioneuvosto 2015). Sisäministeriö on vuodelle 2015 jaotellut pakolaiskiintiön seuraavasti; 500 syyrialaista pakolaista, 150 kongolaista pakolaista eteläisestä Afrikasta ja 150 afgaanipakolaista Iranista sekä 150 sudanilaista Egyptistä. Lisäksi hätätapausten vastaanottoon on varattu 100 henkilön kiintiö. (UNHCR 2014.) Pakolaiskiintiön kohdentamispäätös perustuu YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n esitykseen (Migri 2015; Sisäministeriö 2014). Useimmiten kiintiöpakolaisia otetaan vastaan pakolaisleireiltä (Ihmisoikeudet.net 2013).

Oleskelulupa on lupa, joka mahdollistaa laillisen luvan asua maassa joko pysyvästi tai määräajaksi. Oleskeluluvan Suomessa myöntää Suomen valtio. Oleskelulupia on kolme erilaista, jotka määräytyvät maahanmuuttajan maassaolon luonteen mukaan. A-lupa on jatkuva ja määräaikainen oleskelulupa, joka voi jatkua enintään 4 vuotta kerrallaan. B-lupa on tilapäinen ja määräaikainen oleskelulupa, joka on voimassa enintään vuoden kerrallaan. Henkilön täytyy siis anoa jatkoa tai muutosta oleskelulupaansa näiden määräaikojen puitteissa. (Migri 2014.)

Ensimmäinen saatu oleskelulupa on aina määräaikainen. Maahanmuuttaja voi saada P-luvan eli pysyvän oleskeluluvan silloin, kun hän on oleskellut Suomessa jatkuvalla oleskeluvalla 4 vuotta. Myös tilapäisen oleskeluluvan saanut henkilö voi hakea pysyvää oleskelulupaa silloin, kun hänen oleskelunsa syy on muuttunut esimerkiksi avioitumisen myötä. On välttämätöntä, ettei määräaikaisten oleskelulupien välillä ole katkoja. Määräaikaisen oleskeluluvan aikana maahanmuuttaja saa kuitenkin poistua maasta tavanomaisille matkoille. Oleskeluluvan täytyy aina olla voimassa, jotta siihen voidaan anoa jatkoa tai oleskeluluvan tyyppin muutosta. Oleskelulupaa on anottava Maahanmuuttoviraston kautta. (Migri 2014.)

3. MAAHANMUUTTOTYÖN LINJAUKSET

Maahanmuuttotyön linjaukset –luku avaa Suomen maahanmuuttotyötä ohjaavaa lakia ja siihen perustuvaa maahanmuuttotyötä valtakunnallisella sekä kunnallisella tasolla. Luvussa käsitellään kriteerejä ja syitä, joilla maahanmuuttajia ylipäättänsä vastaanotetaan Suomeen. Näitä ehtoja ohjaavat kansainväliset sopimukset, joita Suomi on sitoutunut noudattamaan. Tässä luvussa selvennetään myös, miten käytännössä kiintiöpakolaisia, pakolaisia ja luvan saaneita turvapaikanhakijoita sijoitetaan eri kuntiin kuntapaikkatavoitteiden mukaisesti. Vaasassa tehtävä maahanmuuttotyö pohjautuu kotouttamislakiin, valtion kotouttamisohjelmaan sekä Vaasan kaupungin ”Virtaa hyvään elämään” -strategiaan, johon syvennyttään tarkemmin myöhemmässä alaluvussa.

3.1 Maahanmuuttotyön linjaukset valtakunnallisella tasolla

Ulkomaalaislaki ja kansainväliset sopimukset, joihin Suomi on sitoutunut, säännöstelevät ulkomaalaisten henkilöiden maahantuloa, maastalähtöä sekä työ- ja oleskelulupa asioita. Lisäksi ulkomaalaislain tarkoituksena on edistää hallittua maahanmuuttoa, ihmisoikeuksia, perusoikeuksia sekä kansainvälisen suojelun antamista. Ulkomaalaislakia sovellettaessa täytyy ottaa huomioon kansainväliset sopimukset, joita Suomen on määrä toteuttaa. (L30.4.2004/301.) Näitä sopimuksia ovat UNHCR:n Geneven pakolaissopimus 1951 ja pöytäkirja 1967, johon Suomi liittyi vuonna 1968 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014 a). EU:n pakolais- ja turvapaikkapolitiikalla sekä lainsäädännöllä on merkittävä rooli maahanmuuttotyön toteutuksen suhteen Suomessa. EU:ssa on kehitelty yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää vuodesta 1999, jonka säädöksiä on saatettu kansallisesti voimaan (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014 b). Lainsäädännön parantaminen on jatkuva prosessi, joten säädöksiä työstetään edelleen, jotta lopputulos olisi mahdollisimman oikeudenmukainen.

Sisäministeriö vastaa oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden ja

kiintiöpakolaisten kuntiin osoittamisen ja kuntapaikkojen valtakunnallisesta ohjauksesta sekä koordinoinnista. Ministeriö vahvistaa alueelliset ja valtakunnalliset kuntapaikkatavoitteet osana ELY-keskusten vuotuisia toiminnallisia tulossopimusneuvotteluja. Esimerkiksi vuonna 2010 valtakunnallinen kuntapaikkatavoite oli 2200 paikkaa. Sovitut kuntapaikkatavoitteen toteuttamisesta vastaavat alueittain ELY-keskukset yhteistyössä sisäministeriön kanssa. Kiintiöpakolaisten ja luvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanotto on kunnille vapaaehtoista. Jos kuntapaikkaa ei voida osoittaa välittömästi, ELY-keskus voi neuvotella muiden alueiden ELY-keskusten kanssa kuntasijoituksesta. Maahanmuuttoviraston vastuulla on yhteistyössä ELY-keskusten kanssa sijoittaa käytettävissä olevien kuntapaikkojen mukaan kiintiöpakolaisia kuntiin. (Sisäasiainministeriö 2010, 3-5.)

Kuntapaikoissa priorisoitavia ryhmiä ovat YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n jäsenmaille osoittamat hätätapaukset, haavoittuvassa asemassa olevat oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat sekä kiintiöpakolaiset. Kuntapaikkatarpeisiin on ollut haasteellista vastata maan sisäisen ja ulkopuolisen muuttoliikkeen vuoksi. Muun muassa puutteellisten asumisresurssien sekä erityispalvelujen vähyyden vuoksi kaikilla kunnilla ei ole välttämättä mahdollisuuksia tarjota kuntapaikkaa. Tästä johtuen myönteisen oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita kannustetaan vastaanottokeskuksissa itsenäiseen asunnon etsintään. Henkilöstöresurssit ja valtion laskennallisten korvausten riittämättömyys rajoittaa kuntien mahdollisuuksia ottaa vastaan pakolaisia. (Sisäasiainministeriö 2010, 3-5.)

Pakolaisten vastaanoton kuntapaikkatilannetta voitaisiin helpottaa uusien kuntien mukaantulolla. Perheenyhdistämisen kautta ennalta suunniteltu pakolaismäärä tai heihin rinnastettavien määrä voi kasvaa kunnassa merkittävästi, jonka vuoksi kunnat haluavat varautua pakolaisten perheenjäsenten muuttoon. Itsenäisesti tai omaehtoisesti kuntaan muuttavien oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vuoksi kuntien tulee uudelleen mitoittaa palvelu- ja asumisjärjestelyjä tarpeen

mukaisiksi. (Sisäasiainministeriö 2010, 3-5.)

3.2 Maahanmuuttotyön linjaukset Vaasassa

Vaasa on ottanut vastaan pakolaisia jo vuodesta 1990. Tähän mennessä vastaanotettujen pakolaisten määrä on jo liki 2000. Vaasan muunkielinen väestö on lähes kolminkertaistunut 2000-luvulla ja vuosittainen kasvu väestömäärässä on ollut seurausta maahanmuutosta. Merkittävä osa Vaasaan muuttaneista on ollut pakolaisia. Nykyään Vaasaan muuttaa entistä enemmän kansainvälisiä opiskelijoita ja työntekijöitä perhesiteeseen perustuvan muuton ja perinteisen humanitaarisen maahanmuuton lisäksi. Kansainvälisiä tutkinto- ja vaihtoopiskelijoita Vaasan korkeakouluissa opiskeli vuonna 2012 1255. Työperäisestä maahanmuutosta ei ole saatavilla tilastotietoja, joten heidän määrää on Vaasassa vaikea arvioida. (Maahanmuuttajatyöryhmä 2013, 4.)

Käytännössä kunnat päättävät itse, otetaanko kunnassa vastaan pakolaisia vai ei. Koko Suomen pakolaiskiintiö on vuodesta 2001 lähtien ollut 750 henkilöä vuosittain, mutta vuodeksi 2015 kiintiö nostettiin 1050:een Syyrian vaikean tilanteen vuoksi. Tämän kiintiön puitteissa valtio sijoittaa pakolaisia kuntiin, joissa kunnanvaltuusto on tehnyt pakolaisten vastaanottopäätöksen. Käytännössä ELY-keskus osoittaa pakolaiselle kunnan, johon hän voi muuttaa. Vaasan kaupunki ja ELY-keskus ovat tehneet sopimuksen viimeksi vuonna 2001, jonka mukaan Vaasan kaupunki on sitoutunut vastaanottamaan 70 pakolaista vuosittain. Kotouttamisohjelmakaudella Vaasan kaupunginvaltuusto teki 11.11.2013 päätöksen, jonka mukaan kuntapaikka annetaan vuosittain 40 pakolaiselle, joista 20 on oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita ja 20 kiintiöpakolaisia. Viime vuosina Vaasaan on muuttanut vuosittain 120-230 pakolaista. Tähän lukuun sisältyvät kiintiöpakolaiset sekä oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat. (Maahanmuuttotyöryhmä 2013, 4.) Vuonna 2014 Vaasaan otettiin vastaan yhteensä 145 maahanmuuttajaa, joihin lukeutuu kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden lisäksi muun muassa

omaehtoisesti muuttaneet sekä perheen yhdistämisen kautta tulleet. (Kurtti 2015.)

Itsenäisesti ja omaehtoisesti Vaasaan muuttaville pakolaisille järjestetään lakisääteiset palvelut Vaasan kaupungin toimesta (Maahanmuuttajatyöryhmä 2013, 8). Valtio maksaa pakolaisten vastaanotosta niin sanottua laskennalliskorvausta vastaanotettujen henkilöiden iän ja määrän mukaisesti (Kurtti 2015). 31.12.2013 päivitettyjen tilastojen mukaan Vaasassa asui 66 321 asukasta, joista 5,7 % oli ulkomaan kansalaisia. Tilastokeskuksen mukaan maahanmuuttajia oli siis 2013 vuoden loppuun mennessä Vaasassa 3780 henkilöä. (Tilastokeskus 2013.)

Pakolaiset ovat sijoituskunnissaan oikeutettuja kaikkiin normaalipalveluihin. Normaalipalveluilla tarkoitetaan kaikkia niitä sosiaali- ja terveydenalan palveluja, joihin kuntalaisella on lakisääteisesti subjektiivinen oikeus. Näitä ovat esimerkiksi päivähoito, toimeentulotuki ja terveydenhuolto. Täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että maahanmuuttajan oikeus normaalipalveluihin määräytyy hänellä olevan oleskeluluvan perusteella (Vaasan kaupunki 2008, 8.) Kunnat ovat sitoutuneet järjestämään pakolaisille kotoutumispalveluja, kotoutumistukea, kotoutumista tukevaa toimintaa sekä tulkkipalvelut tarpeen mukaan. Lisäksi kuntien vastuulla on järjestää pakolaisille ensiasunto. (Räty 2002, 140.)

Vaasassa toteutettava kotouttamisohjelma pohjautuu valtion kotouttamisohjelmaan, kotouttamislakiin ja Vaasan kaupungin ”Pohjolan energiapääkaupunki–Virtaa hyvään elämään” -strategiaan. Vaasan kotouttamisohjelman tavoitteena on maahanmuuttajien osallisuuden tukeminen ja kotoutumisen edistäminen yhteiskunnan kaikilla sektoreilla. Ohjelman tavoite on edistää maahanmuuttajien ja kantaväestön välistä vuorovaikutusta sekä maahanmuuttajien yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Lähtökohtana on järjestää kaikille maahanmuuttajille, myös työelämän ulkopuolella oleville, yhteiskunnan sääntöjen opiskelua sekä kielen opetusta. Kielen opetusta pyritään järjestämään siten, että se vastaa maahanmuuttajan omaa tasoa sekä yksilöllistä tarvetta. Lisäksi

maahanmuuttajalle pyritään turvaamaan mahdollisuus työmarkkinoille sijoittumiseen. (Maahanmuuttotyöryhmä 2013, 3-4.)

Vaasan kotouttamisohjelmassa maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen painottuu viiteen linjaukseen. Näitä ovat: monikieliset ja monimuotoiset palvelut, työmarkkinoille suuntaavien ja työmarkkinoilla olevien kotoutumisen edistäminen, erityistä tukea tai toimenpiteitä tarvitsevien kotoutumisen edistäminen, lasten ja nuorten kotoutumisen edistäminen sekä maahanmuuttajien osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen. (Maahanmuuttotyöryhmä 2013, 6.)

4. KOTOUTTAMISTYÖ

Kotouttamistyötä Suomessa ohjaa lainsäädäntö. Suomessa on laki kotoutumisen edistämisestä, jonka tarkoituksena on edistää ja tukea kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteiskuntamme toimintaan. Tämän lisäksi tämän lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä myönteistä vuorovaikutusta kaikkien väestöryhmien kesken. (L30.12.2010/1386.) Kotoutumislain mukaan jokaisella oleskeluluvan saaneella on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, mutta se ei tarkoita sitä, että se täytyisi tehdä jokaiselle oleskeluluvan saaneelle. Tarkemmin eriteltynä, kotoutumislain mukaan maahanmuuttajalle täytyy tehdä kotoutumissuunnitelma silloin kun hän on työtön ja rekisteröitynyt työnhakijaksi TE -toimistoon tai hän saa toimeentulotukea muutoin kuin tilapäisesti (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014 c). Kotoutumissuunnitelma on henkilökohtainen ja sen laatimiseen tarvitaan aina alkukartoitus.

4.1 Valtakunnallinen kotouttamistyö

Suomen valtion valtakunnallinen kotouttamisohjelma vuosille 2012 - 2015 on ensimmäinen laatuaan, ja sen tarkoituksena on tehostaa valtakunnallisia linjauksia kotouttamistyöhön sekä kotouttamistoimien suunnittelua, seurantaa ja toimeenpanoa. Maahanmuuttajien osallisuus on kotouttamisohjelman yleisenä tavoitteena ja erityisinä painopisteinä vuosina 2012 - 2015 on maahanmuuttajalasten- ja nuorten sekä perheiden ja naisten tukeminen sekä maahanmuuttajien työllistymisen edistäminen. Maahanmuuttajien työllistymistä edistetään muun muassa kehittämällä suomen ja ruotsin kielen opetusta sekä tukemalla työmarkkinoiden monimuotoistumista (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 3.) Tämä kotoutumisohjelma on valmisteltu kotoutumislain tavoitteiden ja toimenpiteiden mukaiseksi. Maahanmuuttajanaisten asema kotouttamistoimissa tulee ottaa huomioon, sillä heidän työttömyysaste on korkeampi kuin maahanmuuttajamiehillä. Erityisesti puolisoina maahanmuuttajaäidit jäävät usein kokonaan kotouttamistoimien ulkopuolelle. Tämä johtaa helposti siihen, että perheellä on vaikeuksia tukea lapsiaan yhteiskuntaan integroitumisessa. Vuosille 2012-2015 suunnatussa kotouttamisohjelmassa tavoit-

teena on saattaa maahanmuuttajanaiset tehokkaammin kotouttamistoimenpiteiden piiriin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012,6.)

Varsinaiset kotouttamistoimet ovat esimerkiksi avioliiton kautta muuttavilla, kotitaloutta ja lapsia hoitavien naisien kohdalla harkinnanvaraisia. Vähimmillään kotouttaminen koskee vain suomalaista yhteiskuntaa koskevan informaation saamista. (L30.12.2010/1386;Vuori 2012, 238.) Yhdenvertaisuuslaki, kotikuntalaki, työtömyysturvalaki sekä ulkomaalaislaki ohjaavat myös Suomessa tehtävää maahanmuuttotyötä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014).

4.2 Kotouttamistyö Vaasassa

Kotouttamislain mukaan maahanmuuttajalle tulee antaa ensimmäisen oleskeluluvan saamisen yhteydessä tai oleskeluoikeuden rekisteröinnin yhteydessä perustietoa Suomesta. Ulkomaalaistoimiston sosiaalityöntekijä selvittää maahanmuuttajan perustiedot, jonka perusteella maahanmuuttaja ohjataan tarvittavien palveluiden piiriin. Samalla maahanmuuttajalle laaditaan palvelusuunnitelma. Sosiaalityöntekijä voi esimerkiksi ohjata maahanmuuttajan poliisilaitokselle lupa-asioiden kuntoon saamiseksi. Näiden välttämättömien perusasioiden jälkeen maahanmuuttajalle tehdään alkukartoitus. (Kurtti 2015.)

Alkukartoitus voidaan tehdä joko TE -toimistossa tai ulkomaalaistoimistossa riippuen maahanmuuttajan mahdollisuuksista työllistyä. Ulkomaalaistoimistossa tehdään alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma niille maahanmuuttajille, jotka eivät syystä tai toisesta ole valmiita työmarkkinoille. (Kurtti 2015.) Kun kyseessä on maahanmuuttaja, joka on työtön työnhakija, TE –toimisto tekee maahanmuuttajalle alkukartoituksen. Alkukartoituksessa selvitetään maahanmuuttajan valmiuksia työhön ja kotoutumiseen muun muassa selvittämällä hänen aiempi työkokemus, koulutus sekä kielitaito. Näiden tekijöiden avulla pyritään tarvelähtöisesti laatimaan kotoutumissuunnitelma, joka ohjaa maahanmuuttajaa palveluihin, jotka edistävät hänen kotoutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Onnistunut alkukartoitus lisää todennäköisyyttä, että maahanmuuttajalle löydetään hänelle sopivat

koulutukset ja kurssit nopeasti. Lisäksi tehty alkukartoitus toimii henkilökohtaisena tasomittarina koulutuksen alkaessa sekä valintakriteerinä koulutuksiin hakeutuessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014 a.) On siis erittäin tärkeää, että alkukartoitus tehdään kokonaisvaltaisesti ja tarvelähtöisesti. Alkukartoituksen aikana selvittää, tarvitseeko maahanmuuttajalle tehdä kotoutumissuunnitelmaa.

Kotouttamissuunnitelma laaditaan maahanmuuttajan, työvoimaviranomaisen sekä sosiaalityöntekijän yhteistyönä (Kurtti 2015). Jokaisella oleskeluluvan saaneella maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, joka on yleensä kolmi-vuotinen, mutta tarvittaessa kotoutumissuunnitelma voi olla viiden vuoden mittainen. Kotoutumissuunnitelman pidentymiseen on voinut vaikuttaa muun muassa äitiysvapaiden pitäminen tai luku- ja kirjoitustaidon opiskeleminen. (Metso & Peltola 2008, 63.) Voimassa oleva kotoutumissuunnitelma oikeuttaa työmarkkinatuen saamisen kotoutumistukena. Jos voimassa olevaa kotoutumissuunnitelmaa ei ole, maahanmuuttajalle maksetaan tavallista työmarkkinatukea. Kotoutumistukea saadakseen maahanmuuttajan tulee noudattaa kotoutumissuunnitelmaa. Kotoutumissuunnitelman noudattamatta jättäminen voi johtaa tuen menettämiseen määräajaksi. (Kela 2013, 232.)

Kotouttamissuunnitelman tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan lisäksi tämän perhettä kotoutumisessa antamalla tarvittavat tietotaidot, jotka ovat välttämättömiä suomalaisessa yhteiskunnassa toimimiseen ja työelämään integroitua. Kotoutumissuunnitelma käytännössä on sopimus maahanmuuttajan ja viranomaisen välillä siitä, että maahanmuuttajalle tarjotaan tukea joko suomen- tai ruotsinkielisiin opintoihin. Lisäksi järjestetään integraatiota tukevaa, valmistavaa koulutusta, ammattiin neuvontaa, kuntouttavaa työtoimintaa sekä mahdollisuus työharjoitteluun. Maahanmuuttajalle voidaan tarjota tukea muuhun sellaiseen toimintaan, jonka katsotaan olevan perusteltua kotoutumisen onnistumisen kannalta. (Tuori 2009, 30.)

Seuraava vaihe on kotoutuskoulutuksen suunnittelu ja järjestäminen ottaen huomioon maahanmuuttajan aiemman työ- ja koulutushistorian. Vaasassa kotoutu-

miskoulutusta toteuttavina tahoina ovat VAKK – Vaasan aikuiskoulutuskeskus, VAO - Vaasan ammattioppilaitos, Vaasan kaupungin ruotsinkielinen työväenopisto Arbis, Vaasan yliopisto ja Vaasan ammattikorkeakoulu. Vaasan TE-toimisto järjestää maahanmuuttajille työvoimapolitiittista koulutusta. (Kurtti 2015.) Kotoutumiskoulutusten kesto vaihtelee yhdestä neljään vuotta lähtötilanteen mukaan. Vaasassa maahanmuuttajien kanssa tiiviisti toimivia tahoja ovat vastaanottokeskus, ulkomaalaistoimisto, tulkikeskus, VAKK, Kela, TE -toimisto sekä Poliisi. (Vaasan kaupunki 2013). Vuoden 2014 aikana neuvontakeskus Welcome Office vakiinnutettiin kansalaisinfon osaksi. Welcome Office antaa neuvontaa ja ohjausta kaikille maahanmuuttajille (Maahanmuuttotyöryhmä 2013, 8). Vaasassa tärkeimmät instanssit maahanmuuttajanaisten kotoutumisen kannalta ovat yleisen sosiaalityön lisäksi Kotomaja, Helmi, Arkipaja, Vaasa-opisto, Ehjä ry, Vaasan Kaupungin kotipalvelu ja perhetyö. (Kurtti 2015).

Kotomaja toimii Vaasan ulkomaalaistoimiston alaisena ja siellä järjestetään erilaisia kotoutumista tukevia ryhmätoimintoja, suomen kielen opetusta sekä kotoutumiskoulutusta pakolaisille, jotka ovat työvoiman ulkopuolella (Maahanmuuttajatyöryhmä 2013, 8-9). Vaasan settlementtiyhdistys ry:n alla toimivan arkipajan toiminta on suunnattu erilaisissa elämäntilanteissa oleville vaasalaisille äideille. Arkipajalla on tällä hetkellä toiminnassa kaksi äiti-lapsi-ryhmään, joiden toimintaan osallistuu sekä suomalaisia, että maahanmuuttajataustaisia äitejä. (Vaasan Settlementtiyhdistys 2015.) Vaasa-opisto on Vaasan kaupungin ylläpitämä opisto, joka tarjoaa muun muassa 17–25-vuotiaille, pääasiassa maahanmuuttajataustaisille, perusopintoja (Vaasa-opisto 2015). Perusopintojen myötä opiskelija saa peruskoulutodistuksen, joka vahvistaa huomattavasti työllistymismahdollisuuksia sekä jatkokoulutukseen pääsyä.

Ehjä ry on valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, joka on toiminut jo vuodesta 1983 asti. Ehjä ry järjestää Vaasassa maahanmuuttajanuorille tuetun asumisen palveluja, joiden tarkoituksena on lisätä itsenäistä elämää arkielämään sekä edistää maahanmuuttajanuorten kotoutumista. (Ehjä ry 2015.) Vaasan kaupunki

tarjoaa asukkailleen myös lapsiperheiden kotipalvelua sekä perhetyön tukea. Kotipalvelua voi saada tilapäisesti tai suunnitellusti ja pitkäaikaisesti perheen tarpeen mukaisesti ja uuden säädöksen myötä lapsiperheet voivat saada kotipalvelua ilman lastensuojelukytköksiä. Näiden tukimuotojen tarkoituksena on vahvistaa perheiden selviytymistä arjessa. (Vaasan kaupunki 2015.)

4.3 Monikulttuurinen kohtaamispaikka Helmi

Monikulttuurisen kohtaamispaikka Helmen toiminta lähti alun perin käyntiin Kaste-hankkeesta ja se on nykyisin osa kaupungin tarjoamia sosiaalipalveluita Vaasassa. Kaste-hanke on sosiaali- ja terveysministeriön pääohjelma, jonka avulla kehitetään suomalaista sosiaali- ja terveyspolitiikkaa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014). Helmen toimintaa toteutetaan yhteistyössä Vaasan kaupungin sosiaali- ja terveysviraston, kasvatus- ja opetusviraston sekä vapaa-aikaviraston ja nuorisosaston kanssa. Mukana on myös kolmannen sektorin toimijoita, joita ovat Mannerheimin lastensuojeluliitto, Vaasan Ensi- ja turvakoti, Settlementti sekä Vaasan suomen- ja ruotsinkieliset seurakunnat. (Vaasan kaupunki 2014.)

Helmi on avoin, monikulttuurinen kohtaamispaikka naisille. Se on suunnattu kaikille naisille, mutta pääosa kävijöistä on toistaiseksi maahanmuuttajataustaisia. Helmen laadulliset määräykset asiakastyön suhteen määräytyvät pääasiassa asiakkaiden tarpeiden mukaisesti. Eräs tärkeimmistä laadullisista tavoitteista organisaation toiminnassa on se, että asiakkaat tuntevat olonsa kotoisaksi ja turvalliseksi (Mäkinen 2014.)

Pääpaino toiminnan laadullisista tavoitteista sijoittuu siihen, että toteutetaan asiakkaiden tarpeiden mukaisesti palveluita, jotka voisivat edistää heidän kotoutumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Helmessä pyritään mahdollisimman luontevasti ja sujuvasti edistämään asiakkaiden kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Tärkeää on kuitenkin toiminnan vapaamuotoisuus ja asiakkaiden oma sitoutuminen tarjottaviin palveluihin ja kursseihin. Tarjotaan aktiviteetteja, jotka mahdollistavat sosiaalisten kontaktien luomisen kantaväestön ja muiden maahanmuut-

tajataustaisten kanssa. Luodaan tilaisuuksia, joissa myös maahanmuuttaja-äidit voivat socialisoitua muiden maahanmuuttaja naisten ja kantaväestön kanssa. Toiminnan vapaamuotoisuudella ja turvallisella ilmapiirillä pyritään edistämään maahanmuuttajien ja suomalaisten kanssakäymistä ja socialisoitumista. Luontevan yhdessä tekemisen takana ajatuksena on helpottaa kokonaisvaltaista yhteiskuntaan integroitumista. (Mäkinen 2014.)

Eräs muista samankaltaisista palveluista erottavana tekijänä on se, että Helmessä toteutetaan säännöllistä suomenkielen opetusta maahanmuuttajille, vaikka heillä ei olisi vielä pysyvää oleskelulupaa Suomessa (Mäkinen 2014). Mitä aikaisemmin aloittaa suomenkielen opettelun, sitä suuremmalla todennäköisyydellä suomenkielen oppii nopeammin. Suomen kielen oppiminen on eräs avaintekijöistä onnistuneeseen kotoutumiseen suomalaiseen yhteiskuntaan.

5. MAAHANMUUTTAJAN KOTOUTUMINEN

Kotoutuminen on maahanmuuttajien prosessi, jolle ei ole selvennettävissä selkeää alku- taikka loppupistettä. Kotoutuessaan maahanmuuttaja rakentaa kontakteja uuden asuinmaansa yhteiskuntaan ja mahdollisuuksien mukaan on vuorovaikutuksessa kantaväestön sekä muiden maahan muuttaneiden ihmisten kanssa. (Vuori 2012, 235.) Kotoutumista tulee tarkastella monesta eri näkökulmasta. Kotoutumista tapahtuu niin yksilön, perheen, yhteisön kuin yhteiskunnan tasolla, ja kotoutumisprosessiin vaikuttaa monet eri tekijät kuten ikä, koulutus, uskonnollinen vakaumus sekä sukupuoli. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 25,27.)

Maahanmuuttajien kotoutuminen on jatkuva, kahdensuuntainen prosessi, joka edellyttää sitoutumista niin Suomen yhteiskunnalta kuin maahanmuuttajalta itseltään. Onnistuneen kotoutumisen edellytys on se, että maahanmuuttaja kokee olevansa tervetullut osa suomalaisen yhteiskuntaan. Oikein mitoitettut kotoutumistoimet sekä mahdollisuus kokea osallisuutta ovat merkittävässä asemassa kotoutumisen onnistumisessa. Myös myönteinen asenneilmapiiri maahanmuuttajia kohtaan ovat edellytys onnistuneeseen Suomeen kotoutumiseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012,4.)

Suomessa sukupuolijakauma pakolais- ja turvapaikanhakutaustaisten kesken on melko tasaista. Kuitenkin maahanmuuttajat, jotka ovat muuttaneet Suomeen työn, opiskelun ja avioliiton kautta ovat suurimmalta osin naisia. Tämän maahanmuuttajaryhmän edustajat ovat suurimmaksi osaksi entisestä Neuvostoliitosta, Thaimaasta ja Filippiineiltä. Itsenäinen elämä maahanmuuttajana on Suomessa mahdollinen päämäärä, sillä Suomessa se voi onnistua pitkälti työssäkäynnin tai sosiaaliturvan ansiosta toisin kuin maahanmuuttajan lähtömaassa. Kuitenkaan itsenäisen ja perheestä suhteellisen riippumattoman naisen malli ei ole kaikkien maahanmuuttajanaisten tavoite. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 401.)

5.1 Kotoutumisen haasteet

Onnistuneen kotouttamisohjelman tulee sisältää kotoutumispalveluiden lisäksi maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta ja tasa-arvoa edistävää toimintaa. Kotouttamisessa tulee ottaa huomioon myös maahanmuuttajaväestön oman kulttuurin ja äidinkielen vaaliminen sekä paluumuuttomahdollisuuksien ylläpitäminen. (Räty 2002, 140-141.) Suomen maahanmuuttopolitiikan peruspyrkimys on kotouttaa eli integroida tehokkaasti maahanmuuttajat suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Yhteiskunnan tulee varmistaa, että maahanmuuttajilla on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin syntyperäisillä suomalaisilla ja että maahanmuuttajilla on mahdollisuus säilyttää oma kulttuurinsa ja kielensä Suomessa asuessaan. (Räty 2002, 134.) John Berryn nelikenttäkuvio (Kuvio 1.) ilmentää kotoutumisen eri tasoja, jolloin onnistuneen sopeutumisen eli integraation lisäksi maahanmuuttajan kotoutuminen voi olla sulautumista yhteiskuntaan eli assimilaatiota, marginalisaatiota eli syrjäytymistä tai separaatiota eli eristäytymistä yhteiskunnasta (Räty 2002, 125).

Uuteen kulttuuriin tutustuminen	Kyllä	Ei
Kyllä	Assimilaatio	Integraatio
Ei	Marginalisaatio	Separaatio
Oman kulttuuri-identiteetin säilyttäminen		

Kuvio 1. Berryn nelikenttäkuvio (Räty 2002, 125) mukailten.

Berryn nelikenttäkuvio (Kuvio 1.) selittää kotoutumisen eri tasoja. Jos toivotun mukainen integrointi ei onnistu ja maahanmuuttaja kotoutuakseen ei säilytä omaa kulttuuri-identiteettiään, kutsutaan ilmiötä assimilaatioksi eli uuteen kulttuuriin sulautumiseksi. Assimilaatiossa maahanmuuttaja siis omaksuu täysin uuden kulttuurin omansa tilalle. Marginalisaatiota tapahtuu, kun maahanmuuttaja joko tietoisesti tai tiedostamatta kieltäytyy tutustumasta uuteen kulttuuriin ja säilyttää ainoastaan oman kulttuuri-identiteettinsä. Kun uuteen kulttuuriin ei tutustu, eikä säilytä omaa kulttuuri-identiteettiään, voidaan sanoa sen aiheuttavan separaatiota eli eristäytymistä yhteiskunnasta. Uuteen kulttuuriin tutustumista samalla kun oman

kulttuuri-identiteetti säilyy, pidetään kotoutumisen onnistuneimpana muotona eli integraationa.

5.2 Maahanmuuttajanaisten kotoutuminen

Maahanmuuttajanaisten kohdalla kotouttaminen on osoittautunut haasteellisemmaksi, vaikka naiset ovat avainasemassa perheiden kotoutumisen onnistumisessa. Kuten tutkielmassa on aiemmin todettu, kotonaan lapsia hoitavien maahanmuuttajanaisten kotoutuminen useimmiten epäonnistuu heidän jäädessä lasten kasvatuksen myötä kotoutumishjelmien ja kotoutumiskoulutusten ulkopuolelle. Suomen valtion kotouttamisohjelma 2012-2015:n painopisteet nostavat tämän haasteen esille. Naisille tulisi järjestää opetusta lähellä lastenhoidon tarpeen huomioon ottaen sekä yhteistapaamisia vertaisryhmien kesken, jolloin käytäisiin läpi suomalaisen yhteiskunnan tapoja ja arvoja (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 52.)

Vaasan maahanmuuttajatyön johtajaa Aira Kurttia haastateltaessa suurimpina haasteina maahanmuuttajanaisten kotoutumisessa hän näkee suomenkielen opetuksen ja perhedynamiikan säilyttämisen, lasten kotoutuessa nopeammin kuin vanhemmat. Useimmiten lapset ja nuoret kotoutuvat vanhempia nopeammin, koska lapset ja nuoret integroidaan suhteellisen nopeasti suomalaiseen varhaiskasvatus- ja opetusjärjestelmään. Siellä he ovat kantaväestön kanssa tekemisissä aktiivisesti, jolloin kielitaidon oppiminen ja sen säilyttäminen on huomattavasti tehokkaampaa. Lasten oppiessa kielen nopeammin kuin vanhemmat, roolit perheessä ikään kuin kääntyvät pääläelleen. Perheenjäsenet kotoutuvat eriaikaisesti. Lapset joutuvat tulkin asemaan perheen tärkeitä asioita hoidettaessa, jolloin lapsi on päävastuussa siitä, miten vanhemmat ymmärtävät asiat. Näitä voivat olla esimerkiksi Kelan lomakkeiden täyttäminen tai niinkin yksinkertainen asia kuin vanhempainilta koulussa. (Kurtti 2015.)

Koko perheen integraation onnistuminen maahanmuuttajaperheessä on erityisen tärkeää, sillä vanhempien ja lasten roolien kiepsahtaminen pääläelleen voi aiheuttaa konflikteja perhedynamiikassa. Vanhemmat saattavat tuntea avuttomuutta ja

ulkopuolisuutta uudessa maassa, jossa lapset sen sijaan oppivat uuden kielen helpommin ja saavat uusia kontakteja valtaväestöön päivähoiton ja koulun kautta. (Alitolppa-Niitamo, Fågel & Säävälä 2013, 100-101.)

Kotoutumisen haasteet voidaan nähdä olevan suoraan yhteydessä siihen onnistuuko maahanmuuttaja työllistymään suomalaisessa yhteiskunnassa. Vuonna 2013 Vaasassa oli ulkomaalaista työvoimaa 1595 henkilöä, joista 445 oli työttömiä työnhakijoita. Näihin maahanmuuttajiin kohdistuvissa työttömyystilastoissa tosin ei oteta huomioon kotiäitejä taikka opiskelijoita. (Maahanmuuttajatyöryhmä 2013, 4.) Viimeaikaisten tutkimusten ja tilastojen perusteella maahanmuuttajien työttömyyttä selitetään seuraavin syin: puutteellinen suomen kielen taito, väitteet maahanmuuttajien koulutustaustan riittämättömyydestä ja työtaustan sopimattomuudesta haettavaan työhön sekä Euroopan ulkopuolella hankitun koulutuksen katsotaan olevan riittämätön länsimaalaisessa työelämässä. Työnantajien negatiiviset asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat usein liitoksissa maahanmuuttajien suuren työttömyysasteeseen. Kulttuurierot ja maahanmuuttajanaisten kohdalla suuren lapsimäärän nähdään olevan rasite työnantajan silmissä. (Tuori 2009,31.) Työttömyystilastoista on nähtävissä myös maahanmuuttajan syntyperän merkitys. Esimerkiksi somalialaiset työllistyvät heikommin kuin kiinalaiset. Myös sukupuolella on merkittävä rooli työllistymiseen johtavissa tekijöissä. Maahanmuuttajanaiset työllistyvät heikommin kuin maahanmuuttajamiehet. (Tuori 2009, 32-33.)

Useat seikat vaikeuttavat maahanmuuttajanaisten työllistymistä. Työnantajien keskuudessa vallitsevat ennakkoluulot ja -asenteet syövät maahanmuuttajanaisten mahdollisuuksia työllistyä. Toisekseen työnantajat suosivat henkilöitä, jotka osaa- vat hyvin suomenkieltä. Kotimaassa hankittu tutkinto ei aina ole rinnastettavissa Suomen työmarkkinoiden vaatimuksiin, jolloin työllistymismahdollisuudet rajoit- tuvat entisestään. Useimmiten korkeasti koulutetut maahanmuuttajat ohjataan uu- delleen koulutautumaan, jotta olisivat päteviä Suomen työmarkkinoille. Siivousala on toiminut ikään kuin sisään tuloammattina maahanmuuttajille. (Kurtti 2015.) Joillakin maahanmuuttajille ei ole lainkaan aiempaa koulutustaustaa, jolloin työ-

listyminen Suomen kaltaisessa, koulutusorientoituneessa yhteiskunnassa, on hyvin epätodennäköistä.

Suomessa työmarkkinat ovat vahvan sukupuoli-segregaation alla, jolloin työmarkkinoilla on nähtävissä selvästi naisvoittoisia ja miesvoittoisia aloja. Maahanmuuttajanaiset työllistyvät useimmiten matalapalkkaisiin töihin ja naisvoittoisiin aloihin. Näihin aloihin lukeutuvat muun muassa siivous-, hoito- sekä asiakaspalveluala. Vallitsevalla työvoimapolitiikalla vahvistetaan sukupuoli-segregaatiota, jolloin maahanmuuttajanaiset ohjautuvat aiemmasta koulutuksesta ja työkokemuksesta huolimatta matalapalkkaisiin töihin. (Tuori 2009, 33.) Korkeasti koulutetut maahanmuuttajanaiset eivät työllisty koulutusta vastaaviin töihin, vaan päätyvät puutteellisen kielitaidon vuoksi töihin aiemmin mainituille aloille tai työttömiksi. Suuri osa maahanmuuttajanaisista eivät ole työmarkkinoilla, sillä he huolehtivat perheen pienimmistä kotonaan. (Tuori 2009, 34). Tästä syystä Helmen kaltaista, työmarkkinoiden ulkopuolella olevaa, kotoutumista tukevaa toimintaa tulee olla tarjolla. Helmen toiminnasta kerrotaan kattavammin luvussa 4.3. Helmen lisäksi Vaasassa toimii muun muassa KotoMaja, Arkipaja sekä Ehjä Ry, joissa on tarjolla toimintaa, tapahtumia ja vertaisryhmiä. (ks. 19.) Vuonna 2015 perustettiin Kulttuuritalo Fanny, joka tarjoaa matalankynnyksen kohtaamispaikan maahanmuuttajille sekä kantaväestölle. (Parkkari, 2014.)

Suomen kielen opettamisen haasteena on sen järjestäminen siten, että kotiäidit voivat osallistua opetukseen riittävän aktiivisesti ja säännöllisesti. Tällä hetkellä suomenkielen opetusta järjestetään kolme kertaa viikossa, joka ei ole riittävää taikka kustannustehokasta. Riittävät kontaktit kantaväestön kanssa ylläpitäisivät suomenkielentaitoa, mutta useimmiten näin ei kuitenkaan tapahdu. Tämä haaste korostuu etenkin maahanmuuttajanaisten kohdalla, jotka ovat kotiäitejä. (Kurtti 2015.) Kulttuurieroista johtuen naisten ja miesten asema ja rooli perheessä on erilainen verrattuna suomalaiseseen kulttuuriin; nainen on päävastuussa kodinhoidosta ja lasten kasvattamisesta, joka vaikeuttaa naisten osallistumista kotoutumiskoulutukseen tai työpoliittiseen koulutukseen.

6. AIEMMAT TUTKIMUKSET

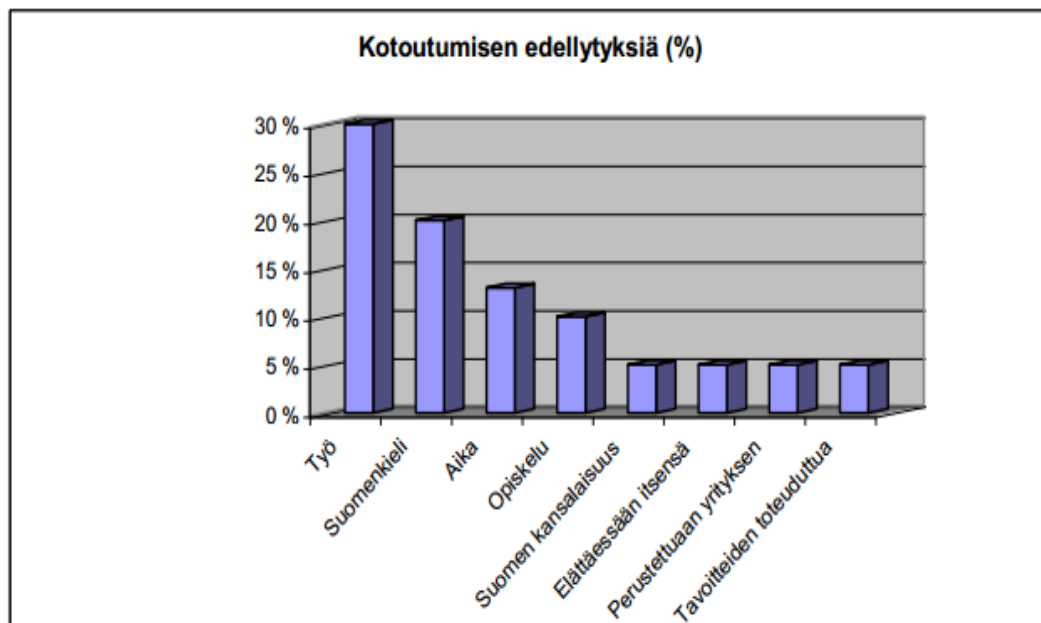
Aiemmissa maahanmuuttajatutkimuksissa sekä käytännön työssä on todettu, että ystävystyminen kantaväestön edustajan kanssa edesauttaa sopeutumista sekä viihtymistä, toisin kuin taas negatiiviset kokemukset uudessa kotimaassa ovat osoittaneet kotoutumisen onnistumisen kannalta erittäin kielteisiksi tekijöiksi (Huangie 2002, 201-203).

Karmela Liebkind ja Inga Jasinskaja-Lahti (2000, 82) ovat tehneet valtakunnallisen tutkimuksen, jossa he ovat tutkineet maahanmuuttajien syrjäntäkokemuksia Suomessa ja tutkimustulokset olivat huolestuttavat. Aineisto kerättiin kahdella kyselylomakkeella, joista toinen oli vastaajan äidinkielellä ja toinen suomeksi. Vastaaja sai valita kumpaa lomakkeista käyttää. Lomakkeet postitettiin vastaajille, ja tutkimukseen osallistuneita oli 1146. Tutkimustulokset osoittivat, että maahanmuuttajat kokivat luottamuspuulaa kantaväestön edustajiin ja jopa viranomaiset koettiin syrjiviksi. Jatkuvat syrjäntäkokemukset vahvistavat ongelmia kotoutumisessa: kun oman kulttuurisen tukiverkoston rinnalle ei synny kontakteja kantaväestöön, helposti syntyy separaatiota eli eristäydytään, jotta välttyttäisiin suomalaisen kanssa vuorovaikuttamiseen ja asioimiseen liittyviltä kielteisiltä kokemuksilta. (Jasinskaja-Lahti & Liebkind 2000, 88-90.)

Mika Pyykkönen Jyväskylän yliopistosta on tehnyt väitöskirjan maahanmuuttajien etnisyydestä, kansalaisuudesta, integraatiosta ja hallinnasta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. Pyykkönen on tutkimuksessaan käsitellyt useita eri tutkimuskysymyksiä, joista yksi kartoitti sitä, miten integraatio käsitetään yleisesti maahanmuuttajien yhteydessä. Tutkimusaineisto kerättiin maahanmuuttajayhdistyksissä toimivien henkilöiden haastatteluilla, ja tutkimukset osoittivat muun muassa että kysymykset integraatiosta ovat keskeinen osa maahanmuuttajayhdistysten toimintaa. Käytännön tasolla siis yhdistykset pyrkivät liittämään jäsenensä suomalaiseen yhteiskuntaan mutta samalla pyrkivät rakentamaan siteitä maahanmuuttajayhteisöihin. (Pyykkönen 2007, 17, 120-121.)

Selene Jokisaari on tehnyt valtakunnallisen selvityksen kotouttamislain merkityksestä kotoutumisessa maahanmuuttajan näkökulmasta vuonna 2001 puhelunhaastattelujen avulla. Haastateltavat olivat valikoituneet haastattelun kohteeksi sen perusteella, että he olivat työttöminä työnhakijoina kotoutumistukea saaneita maahanmuuttajia vuonna 2000. Selvitykseen osallistui 50 henkilöä. Selvityksessä tutkittiin muun muassa sitä, mitä maahanmuuttajat itse kokevat tärkeiksi tekijöiksi, jotta he voisivat todella kotoutua. Maahanmuuttajien käsitykset kotoutumisesta mukailivat hyvin pitkälti samoja linjauksia, joita viranomaiset käyttävät. Kahdeksi tärkeimmäksi asiaksi nousivat työn saaminen sekä suomenkielen oppiminen. Lisäksi tärkeäksi tekijäksi muodostui luonnollisesti se, kuinka kauan maahanmuuttaja on oleskellut Suomessa. Toisin sanoen oleskelun pituudella on merkitystä kotoutumisen onnistumiseen. (Jokisaari 2006, 28.)

Selvityksessä kartoitettiin, minkälaisia asioita maahanmuuttajat tarvitsevat kotoutukseen. Jo esiin tulleen työllistymisen ehdon lisäksi, viidesosa haastatelluista koki tärkeäksi vuorovaikutuksen kantaväestön kanssa tai ylipäättänsä ystävyysuhteet suomalaisen kanssa. Kotoutumiseen saattaa vaikuttaa myös kotimaan maantieteellinen läheisyys suhteessa muutettuun maahan. Esimerkiksi ruotsalaiset ja venäläiset kotoutuvat helpommin Suomeen, kuin EU:n ulkopuolelta tulevat maahanmuuttajat. (Jokisaari 2006, 43.) Kuviossa 2 on mitattu vastauksia prosentuaalisesti suhteessa vastaajamäärään. Vastaajamääränä oli siis 50 henkilöä.

Kuvio 2. Kotoutumisen edellytykset. (Jokisaari 2006, 41).

Kuviossa 2 näkyy, että puhelinhaastatteluista saatujen vastausten perusteella 30 % vastaajista oli sitä mieltä, että työllistyminen on tärkein kotoutumisen edellytys. Toiseksi tärkeimmäksi edellytykseksi nousi suomenkielen oppiminen. Alle viisi prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen kansalaisuuden saatua tai pystyessään elättämään itsensä olisivat kotoutumisen edellytyksiä.

7. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön aineistonkeruu suoritettiin Vaasan kaupungin monikulttuurisessa kohtaamispaikka Helmessä, jossa asiakkaina olevat maahanmuuttajanaiset vastasivat integraatiota koskeviin kysymyksiin. Kohderyhmä valikoitui asiakkaiden omien kokemuspohjien perusteella. Haastatteluun pyrittiin saamaan sellaisia henkilöitä, joiden suomen kielen taito on riittävä haastattelussa pärjäämiseksi, sillä käytössä ei ollut tulkkia. Ennen tutkimuksen suorittamista haastateltavien kanssa sovittiin, että haastattelu tullaan tekemään heti Helmen Luetaan yhdessä -kurssin jälkeen. Näin varmistettiin, että osallistujia ryhmähaastatteluun on tarpeeksi.

Tutkimuksessa kerättiin maahanmuuttajanaisten kokemuksia kotoutumisesta ja näkökulmia Vaasassa tehtävään kotouttamistyöhön. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusotetta ja aineisto kerättiin ryhmähaastattelulla. Ryhmähaastatteluihin kutsuttiin 10 maahanmuuttajanaista, joiden oleskeluaika Suomessa vaihteli yhdestä vuodesta kahteentoista vuoteen. Yksi henkilö jättäytyi viime hetkellä haastattelusta pois, sillä pelkäsi, ettei pysy nimettömänä tutkimuksessa. Loppujen lopuksi kutsutuista henkilöistä haastatteluun osallistui yhteensä 6 henkilöä. Kaikille haastatteluihin osallistuneille selvennettiin etukäteen, että tutkimus tehdään tutkimusetiikkaa ja anonyymiteettia noudattaen.

Tutkimusmenetelmä valittiin kohderyhmän kielellisten haasteiden sekä aineiston kattavuuden myötä. Kyselylomake tai asiakastytyväisyyskysely lomakkeen muodossa olisi asettanut vastaajan haasteelliseen tilanteeseen kielivaikeuksien ja haasteellisen termistön vuoksi. Ryhmähaastattelu nauhoitettiin ja litteroitiin, jonka jälkeen aineisto analysoitiin laadullista aineistolähtöistä sisällönanalyysia käyttäen.

7.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus tutkii määrättyä aihetta ilman tilastollisia menetelmiä tai määrällisiä keinoja. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään mit-

taamiseen sanoja ja lauseita, kun taas kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus perustuu numeeriseen tutkimiseen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa halutaan selittää ilmiön syvällisyyttä eikä sillä pyritä määrällisen tutkimuksen mukaisiin yleistyksiin. (Kananen 2008, 24.) Eräs kvalitatiivisen tutkimuksen tunnuspiirteistä on suora kontakti tutkijan ja tutkittavan välillä, usein haastattelun tai havainnoinnin avulla. Laadullinen tutkimus on deskriptiivistä eli kuvailevaa, jossa tutkija on kiinnostunut ilmiön merkityksestä, prosesseista sekä ymmärtämisestä tekstien, kuvien ja sanojen avulla. (Kananen 2008, 25.) Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston analysointi sisältää kvantitatiivisia menetelmiä, joiden tarkoituksena on aineiston kategorisointi. Tämä mahdollistaa tutkimustulosten esittämisen myös numeraalisessa muodossa. Laadullisessa tutkimuksessa laskutoimitukset aineiston pohjalta ovat mahdollisia, mutta virhemahdollisuudet ovat suuret, sillä aineisto on usein pientä, joten yleistettävyys on kyseenalaista. Kuitenkaan tämä ei tarkoita sitä, että tutkimustulokset olisivat virheellisiä, sillä yleistettävyys ei ole laadullisen tutkimuksen päämäärä. (Kananen 2008, 29.)

7.2 Tutkimuksen aineistonkeruu

Aineistokeruu tapahtui ryhmähaastattelun kautta. Kyselylomakkeen sijasta tutkimus suoritettiin haastatteluna, sillä kyselylomakkeen aiheuttamat informaatiokatkokset haluttiin minimoida mahdollisimman tehokkaasti. Ryhmähaastatteluissa käytettiin yksinkertaiselle suomen kielelle muunnettua haastattelurunkoa haastattelun kulkua helpottavana tekijänä. Haastateltavat saivat haastattelurungon noin viikko ennen haastattelutilaisuutta orientoituakseen tulevaan haastatteluun ja aiheeseen. Haastattelurunko toimi ainoastaan apuvälineenä haastattelutilanteessa ja sen tarkoituksena oli saatella haastattelun vastaajat tutkimusten kannalta olennaisien teemojen piiriin. Haastattelurunko on liitteenä numero 1. Jotta tutkimuksen tarkoitus toteutuisi, haastattelu haluttiin pitää mahdollisimman vapaamuotoisena ja haastateltavien ehdoilla etenevänä. Näin aineistonkeruussa otettiin huomioon suomen kielen kirjoittamisen vaikeus sekä hyödynnettiin haastattelutilanteen mahdollistamat tarkentavat kysymykset.

Ryhmähaastattelun suorittamisen haasteeksi muodostui erinäisiä tekijöitä. Ryhmähaastattelun aikataulusta sopiminen oli haasteellista, sillä Helmen toiminta on asiakkaille vapaaehtoista ja asiakkaat saapuvat Helmeen silloin kun itselle sopii. Ryhmähaastatteluihin osallistuneista usealla oli pieniä lapsia haastattelussa mukana, joten haastattelutilanne oli ennalta-arvaamaton. Helmen asiakkaiden vaihtuvuus sekä kielimuuri olivat edellä mainittujen seikkojen lisäksi merkittävimmät haasteet aineistonkeruuta toteutettaessa.

Ryhmähaastattelussa keskusteltiin haastattelurungon mukaisesti ja fokusoidusti ja siihen käytettiin kaksi tuntia. Ryhmähaastattelusta saadaan tavanomaista enemmän tietoa, sillä osallistujat saavat tukea toisistaan, voivat muistella yhdessä ja rohkaista toinen toistaan. Toimivana haastatteluryhmän kokona pidetään 4-8 henkilöä. (Eskola & Suoranta 1998, 95,97.) Tärkeää on ryhmähaastattelun raamitus tietyillä aiheilla, mutta tutkimuksessa pyrittiin siihen, että vuorovaikutus on mahdollisimman vapaamuotoista. Haastattelun vapaamuotoisuudella pyrittiin siihen, ettei haastattelu muistuttaisi viranomaistahojen tekemiä kuulusteluja tai haastatteluja, joita maahanmuuttaja on mahdollisesti joutunut kokemaan maahantulon yhteydessä. Haastattelijoiden rooli ryhmähaastattelussa oli ohjata ryhmähaastattelua ja kannustaa osallistujia aktiivisesti osallistumaan keskusteluun.

Vaihtoehtona aineistonkeruu metodiksi oli ryhmäkeskustelu ryhmähaastattelun sijaan. Ero ryhmähaastattelun ja ryhmäkeskustelun välillä syntyy ryhmän vuorovaikutuksen luonteesta. Ryhmäkeskustelussa tutkija pyrkii tietoisesti luomaan osallistujien välillä vuorovaikutusta. (Valtonen 2005,224.) Tarjotaan tiettyjä teemoja osallistujien keskenään keskusteltaviksi. Juuri tämänlaatuisesta vuorovaikutuksesta saadaan ryhmäkeskustelulle ominaista aineistoa. Ryhmäkeskustelun mahdollisuus hylättiin tarkoituksellisesti. Tutkimukseen haluttiin luoda se mahdollisuus, että osallistujat osallistuisivat haastatteluun mahdollisimman tasavertaisesti. Ryhmähaastattelussa keskityttiin nimenomaan siihen, että jokaiselta haastatteluun osallistuvalla kysyttiin mielipide. Näin haastattelijalla piti vuorovaikutuskontrollin hallussaan ja pystyi aktiivisesti ohjailemaan haastattelua siten, että haluttui-

hin teemoihin saatiin mahdollisimman kattavasti aineistoa. Aineisto koottiin ryhmähaastattelussa seuraavanlaisin kysymyksin:

1. Kuinka kauan olet asunut Suomessa?
2. Miten viihdyt Suomessa? Miksi hyvin/huonosti?
3. Mitä asioita pitää Suomessa olla että viihdyt paremmin? (ystävät, työ, tuki, apu, koulutus?)
4. Onko Helmi auttanut sinua? Miten?
5. Onko tärkeää, että suomenkielisiä käy Helmessä? Miksi? Onko sinulla suomenkielisiä ystäviä?
6. Mitä Helmessä pitäisi olla lisää? (Henkilökohtaista ohjausta, tapahtumia, retkiä?)
7. Onko Vaasassa helppo saada töitä? Miksi on, miksi ei? Mikä vaikuttaa työn saamiseen?
8. Miten parantaisit Vaasan maahanmuuttotyötä?
9. Onko sinulla jotain lisättävää tähän aiheeseen?

Haastattelu nauhoitettiin ääninauhalle, jotta välttyttäisiin niiltä virheiltä, mitä muistiinpanojen kirjoittaminen aiheuttaa. Muistiinpanojen ottaminen kesken haastattelun, saattaa aiheuttaa sen, että osallistuja luulee sanoneensa jotain tärkeää ja muistiinpanojen ottamatta jättäminen taas aiheuttaa päinvastaisen reaktion. (Blaxter, Hughes & Tight 1996, 155-156.) Tämänkaltaiset häiriötekijät vaikeuttavat haastattelun luontevaa kulkua. Lisäksi haastattelun sisältöön ja ilmapiiriin on vaikea keskittyä tekemällä samalla muistiinpanoja. Äänittämisessä saatu data pysyy aina samana, joten aineiston analysointi pysyy totuudenmukaisena. Aineisto litteroitiin eli muutettiin kirjalliseen muotoon äänitteiden perusteella, jotta aineiston analysointi helpottuisi.

7.3 Tutkimuksen analysointi

Tutkimuksessa käytettiin aineistolähtöistä analyysiä, jolloin aikaisemmilla teorioilla ja tiedoilla ei ole merkitystä aineiston tulkitsemisen kannalta, sillä analysoinnissa teoreettiset käsitteet muodostuvat tutkimusaineiston pohjalta (Kananen 2008, 90). Aineistolähtöinen sisällönanalyysi mahdollistaa tutkimusaineiston syvällisen tarkastelun ja arvioimisen. Sisällönanalyysissä kuvaillaan aineistoa sanallisesti

yleisessä ja tiiviissä muodossaan. Aineistokeruun jälkeen tutkimusaineisto litteroitiin eli muutettiin kirjalliseen muotoon. Aineistossa oli selvästi tutkimukselle epäoleellista informaatiota osittain kielimuurista johtuen, joka edellytti redusointia eli aineiston pelkistämistä tiiviimpään muotoon. Ajoittain vastaajat hakivat suomen kielen sanoja jonkin aikaa, jolloin vastauksia tiivistettiin siten, että oleellinen informaatio säilyi. Lasten läsnäolo haastattelutilanteessa aiheutti joitakin häiriöitä, jotka jätettiin litteroinnista kokonaan pois. Joitakin aineiston osia abstrahoitettiin eli erotettiin oleellinen tieto epäoleellisesta, kun keskustelu ajautui välillä muihin asioihin kuin mitä haluttiin tutkia. (Kananen 2008, 94.) Abstrahoinnin ja redusoinnin jälkeen aineisto klusteroitiin eli eriteltiin aineistosta samankaltaisuudet, joista muodostettiin omat luokat. Tutkimuksen kannalta oleellinen tieto muutettiin teoreettiseksi käsitteistöksi, joka ilmenee tutkimustulosten pääluokissa.

7.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimustuloksien validiteetti ja yleistäminen riippuu pitkälti siitä, kuinka laajasta tutkimuksesta on ollut kyse. Kuten aikaisemmin mainittiin, kvalitatiivisissa tutkimuksissa aineisto on usein pientä, jolloin yleistettävyyksiä ei voida tehdä. Tietopohja tutkittavasta aiheesta täytyy olla tarpeeksi vankkaa, jotta tutkija tiedostaa sisällönanalyysin eri vaiheissa sen, mikä on epäoleellista ja oleellista tietoa. Jos joku näistä vaiheista epäonnistuu, tehdyt johtopäätökset vääristyvät.

Validiteetin kannalta on tärkeää, että osataan tutkia oikeita asioita. Validiteetti tarkoittaa johtopäätösten, selitysten, kuvausten ja tulkintojen paikkansapitävyyttä ja luotettavuutta. On olemassa ulkoista ja sisäistä validiteettia. Ulkoinen validiteetti tarkoittaa tulosten yleistettävyyttä, jolloin tulokset ovat siirrettävissä muihin vastaaviin tilanteisiin. Sisäinen validiteetti ilmentää käsitteiden ja tulkinnan virheettömyyttä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustuloksista saatujen tulkintojen samanlaisuutta tulkitsijasta riippumatta. Tutkimus on reliaabeli esimerkiksi silloin, kun laadullisen aineiston analysoi kaksi eri henkilöä, jotka tuottavat saman tuloksen. (Kananen 2008, 124-125.) Hyvä tieteellinen tutkimus täytyy olla toistettavissa oleva.

7.5 Tutkimusetiikka

Haastateltavat jakoivat henkilökohtaisia kokemuksia ja asioita haastattelussa, joten tutkimuksen eettisyyden kannalta on todella tärkeää, että haastateltavien anonymiteetti säilyy. Anonymiteetin turvin haastateltavat pystyivät tuomaan esiin sellaisia asioita ja epäkohtia, mitä ei välttämättä muuten uskaltaisi sanoa. Tutkimuksessa täytyi ottaa huomioon, että saatu tieto saattaisi olla arkaluontoista. Peruseriaatteena onkin suorien tunnisteiden poistaminen aineiston yhteydestä heti, kun aineisto on kerätty ja kun sitä aletaan analysoida. Tarvittaessa tutkimuksessa voidaan käyttää peitenimiä eli pseudonyymejä, jotka voidaan muuttaa jo litterointivaiheessa. (Kuula 2006, 214-215.) Anonymiteetin suojaaminen lisää vastausten luotettavuutta.

Tutkimuksen onnistumisen kannalta oli välttämätöntä, että kysymykset olivat helposti ymmärrettävissä ja räätälöity kohderyhmän ominaisuuksia silmällä pitäen. Tässä tutkimuksessa haastateltavina olivat maahanmuuttajataustaiset naiset, joten kysymyksissä oli syytä käyttää helposti ymmärrettävää suomen kieltä. Kysymysten luonne täytyi olla eettinen, jotta haastattelun ilmapiiri pysyi mieluisana, eikä kenellekään tullut kysymysten takia paha olo. Tutkimuksen eettisyyden kannalta haluttiin välttää vaikeaselkoista viranomaiskieltä.

Ennen haastattelua haastateltaville kerrottiin tutkijoita sitovasta vaitiolovelvollisuudesta ja henkilötietojen salassapitovelvoitteesta sekä selvennettiin aineiston tutkimuskäyttöä. Haastateltaville kerrottiin, että tutkimusaineistoa hyödynnetään ainoastaan tässä kyseisessä tutkimuksessa, eikä aineistoa luovuteta ulkopuolisille henkilöille. Haastateltavien anonymiteetti suojattiin siten, ettei henkilö ole tunnistettavissa valmiista tutkimuksesta eikä haastateltavien henkilötiedot paljastu tutkimuksessa missään vaiheessa. Tutkimuksen valmistuttua aineisto tuhottiin huolellisesti.

8. TUTKIMUKSEN TULOKSET

Käytännössä aineiston analyysi eteni siten, että litterointia tarkasteltaessa aineistosta nousi esille selvästi erilaisia teemoja, jonka avulla sisällönanalyysi tehtiin. Aineistosta alleviivattiin eri teemoihin kuuluvat ilmaukset, joista osa asiasisällön vuoksi soveltui kahden eri teeman alle. Teemat luokiteltiin kahdeksaksi pääluokaksi, joiden avulla tutkimusaineiston informaatio pystyttiin selkeästi jäsentämään. Aineisto päädyttiin esittämään taulukkoina, jotta tutkimustuloksia on helpompi tarkastella.

Tutkimusaineistosta nousseet pääluokat ovat: Koulutus, työllistyminen, Vaasan palvelujärjestelmä, Suomeen sopeutuminen, kantaväestön ja maahanmuuttajien keskinäisten vuorovaikutussuhteiden vaikutus integraatioon, näkökulmia maahanmuuttotyön kehittämiseen, maahanmuuttajanaisten kotoutumisen erityishaasteet sekä näkökulmia Helmen toiminnasta. Nämä kahdeksan pääluokkaa on koottu taulukoiksi, joissa ilmenevät pelkistetyt alkuperäisilmaukset. Pääluokkien sisällä nousee esiin erilaisia asiasisältöjä, jotka on eritelty alaluokkiin. Esimerkiksi koulutus -pääluokan alaluokkia ovat opiskelijoiden eri lähtötasojen huomioonotto, koulutuksen kesto, erilaiset koulutusjärjestelyt ja niin edelleen. Pääluokkien sisältöä on avattu selityksin sekä aineistossa olevilla alkuperäisilmauksilla. Jokaisesta taulukosta on erikseen selityskappaleensa, joissa on myös alkuperäisilmauksia. Taulukkoihin on koottu kaikki pääluokkaan liittyvät alkuperäisilmaukset pelkistetyssä muodossa, jotta aineiston lukija saa kaiken informaation mitä tutkimusta tehdessä ilmeni.

8.1 Koulutus

Pääluokka ”Koulutus” kuvailee vastaajien kokemuksia Vaasassa järjestettävästä kotoutumiskoulutuksesta. Kotoutumiskoulutus on merkittävä osa kotouttamistyötä, joten siihen liittyvien näkökulmien läpikäyminen on tärkeää. Haastattelussa kävi ilmi, että vastaajat kokevat nykyisen koulutusjärjestelmän olevan heidän osaltaan riittämätön. Maahanmuuttajanaيسille täytyisi järjestää koulutusta eri taval-

la verrattuna muihin maahanmuuttajaryhmiin. Tämä juontaa juurensa kulttuurieroihin naisten ja miesten asemassa sekä lisäksi maahanmuuttajanaisilla on useimmiten pieniä lapsia. Sama tai samankaltainen suomenkielen kurssi joudutaan käymään useamman kerran sen takia, koska kielitaito on päässyt uupumaan kotouttamistoimenpiteiden aikana. Koulutukseen osallistuminen saattaa katketa esimerkiksi sen takia, että nainen on raskaana tai saa lapsen. Nainen on suuressa roolissa kodinhoitamisessa, eikä aikaa opiskeluun ole tarpeeksi tai opiskeluun osallistuminen on sen vuoksi haasteellista. Alaluokkien aiheiksi nousivat: koulutuksen kesto, opiskelijoiden eri lähtötasojen huomioonotto, erilaiset koulutusjärjestelyt sekä naisten erilaiset koulutustarpeet.

8.1.1 Koulutuksen kesto

Vastaajat kokivat, että järjestettävien koulutusten kesto on liian lyhyt. Suomen kielen oppiminen koetaan hyvin vaikeaksi, eikä puolen vuoden kestoiset suomenkielen kurssit riitä siihen, että kielen todella oppisi.

”Jos kolme vuotta kestäisi joka päivä kurssi, ei voi unohtaa. Kolme vuotta suomen kieltä voi riittää, enemmän kuin puoli vuotta. Puoli vuotta sinä et opi vielä mitään jos aloittaa aakkosista.”

On vaikeaa kuvitella, että puolessa vuodessa oppisi vieraan kielen, jos ei osaa edes aakkosia. Maahanmuuttajien koulutustaustat ovat joskus hyvinkin vähäisiä. Tämä asia nousi esille toistuvasti.

”Jos ei osaa kirjoittaa edes oma äidinkieli niin kolme vuotta ei riitä.. kolme vuotta voi riittää jos on kouluttautunut tai ei ole lapsia vielä, se voi riittää.”

Vastaajat kokevat yhdeksi ongelmaksi kotoutumiskoulutuksessa sen, että kurssit ovat kestoltaan liian lyhyitä, eivätkä siten täytä niiden tarkoitustaan.

”Kaikki menee kurssille ja kun se loppuu, niin sit menet kuuden kuukauden jälkeen kotiin, unohtaa kieli. Kolmen neljän kuukauden jälkeen olet unohtanut kielen jos ole vain kotona.”

Koulutuksen keston lyhyden takia vastaajat eivät ehdi oppia tarpeeksi, jotta opitut taidot pysyisivät yllä arkielämässä. (ks. Taulukko 1)

Taulukko 1. Koulutuksen kesto

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Koulutus	Jos ei osaa kirjoittaa edes oma äidinkieli niin kolme vuotta ei riitä.. kolme vuotta voi riittää jos on kouluttautunut tai ei ole lapsia vielä	Koulutuksen kesto
	Aika on lyhyt, koska kielen opetus pitäisi järjestää paremmin.	
	Jos kolme vuotta kestäisi joka päivä kurssi, ei voi unohtaa. Enemmän kuin puoli vuotta. Puoli vuotta sinä et opi vielä mitään jos aloittaa aakkosista.	
	Menet kuuden kuukauden jälkeen kotiin, unohtaa kieli. Kolmen neljän kuukauden jälkeen olet unohtanut kielen jos ole vain kotona	

8.1.2 Opiskelijoiden eri lähtötasojen huomioonotto

Koulutusten keston lisäksi alaluokaksi muodostui opiskelijoiden eri lähtötasojen huomioonotto. Vastaajat kokivat, ettei järjestettävillä kursseilla ole otettu tarpeeksi huomioon eri henkilöiden koulutuksellisia lähtötasoja.

”Kaikkien tason huomioon ottaminen samaan aikaan on haastavaa. On ne, jotka eivät osaa lukea tai kirjoittaa edes omaa äidinkieltään, ne jotka osaavat lukea ja kirjoittaa ja lopuksi ne, jotka ovat korkeasti koulutettuja kotimaassaan.”

Tiedostetaan samalla kuitenkin se, että sellaisen kurssin järjestäminen, jonka kaikki osallistujat ovat samalla tasolla, on haastavaa.

”Kaikki me olemme ulkomaalaisia mutta pitäisi vähän jakaa minkälainen jos on pakolainen tai kiintiöpakolainen.”

Kotoutumissuunnitelmaan tehtävässä alkukartoituksessa otetaan selville maahanmuuttajan aiempi koulutustausta, jonka mukaan maahanmuuttaja sijoitetaan tasoon vastaavaan koulutukseen. Vastaajien mukaan tämä ei kuitenkaan toteudu. (ks. Taulukko 2)

Taulukko 2. Opiskelijoiden eri lähtötasojen huomioonotto

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Koulutus	Pitäisi vähän jakaa minkälainen jos on pakolainen tai kiintiöpakolainen	Opiskelijoiden eri lähtötasojen huomioonotto
	On ne, jotka eivät osaa lukea tai kirjoittaa edes omaa äidinkieltään, ne jotka osaavat lukea ja kirjoittaa ja lopuksi ne, jotka ovat korkeasti koulutettuja kotimaassaan.	

8.1.3 Erilaiset koulutusjärjestelyt

Alaluokassa ”Erilaiset koulutusjärjestelyt” käsitellään sitä, että vastaajien mielestä olemassa olevaa koulutusjärjestelmää täytyisi muuttaa. Vastaajat haluavat, että nuoret ja vanhemmat ihmiset olisivat omissa ryhmissään. Koetaan, että nuoret oppivat nopeammin kuin vanhemmat ihmiset.

”Miehet ja naiset ja nuoret sekaisin, vanhemmat ihmiset tarvitsee hitaasti opetusta nuori nopiasti.”

Sen lisäksi, että halutaan nuorille eri ryhmät, halutaan erottaa miehet ja naiset omiksi ryhmikseen. Vastaajat ovat sitä mieltä, että nuorilla on paremmat lähtökohdat elämänsä uudelleen rakentamiseen Suomessa, joten heihin täytyy panostaa enemmän kuin vanhempiin ihmisiin:

”Ulkomaalaiset nuoret tarvitsee enemmän mun mielestä hoitoa tai koulutusta heillä olla enemmän mahdollisuus tehdä enemmän elämää tällä kuin esimerkiksi naisilla.”

Tästä kommentista käy myös ilmi se, että maahanmuuttajanaiset kokevat heillä olevan huonommat mahdollisuudet kotoutua kuin nuorilla. (ks. Taulukko 3)

Taulukko 3. Erilaiset koulutusjärjestelyt

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Koulutus	Aikuisillekin järjestettäisiin peruskoulun kaltaista opetusta.	Erilaiset koulutusjärjestelyt
	Suomenkieltä voisi opettaa tietotekniikan avulla, ohjelmilla joissa voi edetä omaan tahtiin.	
	Tarjottaisiin musiikinopetusta perustasolla tai taidetta.	
	Ulkomaalaiset nuoret tarvitsee enemmän hoitoa tai koulutusta heillä olla enemmän mahdollisuus tehdä enemmän elämää tällä kuin esimerkiksi naisilla.	
	Lapsetkin tarvitsevat suomenkieleensä tukea, koska vanhemmat eivät puhu suomea ja he ovat ikätovereihin nähden jäljessä kielen oppimisessa.	
	Miehet ja naiset ja nuoret sekaisin, vanhemmat ihmiset tarvii hitaasti opetusta nuori nopeasti.	
	Ensimmäinen kerta vakk:iissa oli hankala koska paljon nuoria, jolla ei mitään koulun lisäksi.	
	Vaikea sovittaa työ ja koulu uskuntoon kun on muslimi.	

8.1.4 Maahanmuuttajanaisten erilaiset koulutustarpeet

Koulutusta käsiteltäessä aiheeksi nousivat maahanmuuttajanaisten erilaiset koulutustarpeet, josta muodostui oma alaluokkansa. Maahanmuuttajanaisilla on erilaiset edellytykset koulutukseen osallistumiseen verrattuna muihin maahanmuuttajiin. Tämä asia on sidonnainen kulttuurista johtuviin sukupuolirooliin. Naisen päävastuu ja rooli on useimmiten pitää huolta kotitaloudesta, eikä itsenäiseen opiskeluun niinkään keskitytä. Maahanmuuttajaäideille olisi tärkeää, että heille järjestettäisiin

kotiapua opiskelun ohella. Näin he ehtisivät koulunkäynnin lisäksi tehdä kotona läksyjä.

”Jos mahdollista maahanmuuttajaäideille lähelle kotia opetus ja 2-3 tuntia riittää, ei koko päivää. Tiivistää materiaalia koska ei ole mahdollista tehdä kotitehtäviä.”

Runsaat kotityöt lastenhoidon ohella eivät jätä aikaa kotiläksyjen tekemiseen.

”Minä tulin surullinen, minä en uskalla sanoa opettajalle en osaa mitään koska minä en ollut tehnyt mitään.”

Kotiläksyjen tekemättä jättäminen aiheuttaa häpeää. Lisäksi on tapauksia, jolloin maahanmuuttajaäideillä ei ole lainkaan aiempaa koulutustaustaa, jolloin on entistä tärkeämpää, että äiti saa tarpeeksi koulutusta ja tukea lapsen kasvun tukemiseksi. (ks. Taulukko 4)

Taulukko 4. Naisten erilaiset koulutustarpeet

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Koulutus	Maahanmuuttajien lapset opettelee koulussa asioita, mistä maahanmuuttaja-äideillä ei välttämättä ole aavistustakaan. Äidit eivät ole välttämättä olleet kotimaassaan koskaan koulussa.	Naisten erilaiset koulutustarpeet
	Minä en uskalla sanoa opettajalle en osaa mitään koska minä en ollut tehnyt mitään.	
	Maahanmuuttajaäideille lähelle kotia opetus ja 2-3 tuntia riittää, ei koko päivää. Tiivistää materiaalia koska ei ole mahdollista tehdä kotitehtäviä.	

8.2 Työllistyminen

Aineistosta yhdeksi kahdeksasta pääluokasta nousi työllistyminen. Vastaajat kuvailivat omaa asemaansa työnhakijana sekä pohtivat Vaasan työllisyystilannetta. Lisäksi vastaajat kertoivat omien kokemusten pohjalta haasteista, joita he kohtaavat Suomen työmarkkinoille pyrkiessään. Tämän pääluokan alaluokkina ovat ti-

lanne Vaasassa, suomen kielen taidon vaikutus, epätasa-arvon kokeminen työmarkkinoilla, koulutustaustan vaikutus sekä työkokemus Suomessa.

8.2.1 Tilanne Vaasassa

Työkokemus Suomessa -alaluokka keräsi kuusi ilmaisua vastaajien määrän mukaisesti. Vastaajista neljä ei ole ollut töissä, eikä myöskään työharjoittelussa. Yksi vastaajista on ollut työharjoittelussa ja toinen työelämässä, jonka jälkeen työllistyi. Tilanne Vaasassa -alaluokassa on neljä ilmaisua, jotka ilmentävät Vaasassa olevia erityishaasteita.

”Jopa suomalaisten on vaikea saada töitä Vaasassa, joten maahanmuuttajien on vielä vaikeampaa saada töitä. Työnantajat ottavat etusijalla suomalaisen töihin.”

Vastaajat kokevat, että työnantajat suosivat kantaväestöä enemmän kuin maahanmuuttajia, joka vaikeuttaa työnsaantia entisestään. (ks. Taulukko 5)

Taulukko 5. Tilanne Vaasassa

Pääloukka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Työllistyminen	Jopa suomalaisten on vaikea saada töitä Vaasassa, joten maahanmuuttajien on vielä vaikeampaa saada töitä. Työnantajat ottavat etusijalla suomalaisen töihin.	Tilanne Vaasassa
	Olen kuullut että isoveljet etsii kesätöitä, se on vaikeaa, ei ole työtä.	
	Paljon ihmisiä, paljon nuoria etsii kesätöitä.	
	Vaasassa kaksikieli on vielä lisävaikeus.	

8.2.2 Suomen kielen taidon vaikutus

Suomen kielen taidon vaikutus-alaluokka koostuu pohtivista ilmaisuista ja aiheutti eriäviäkin mielipiteitä siitä, vaikuttaako suomen kielen osaaminen työllistymiseen. Taulukkoon kootut pelkistetyt alkuperäisilmaukset ilmentää että vastaajilla oli asiasta hieman erilaiset näkemykset. (ks. Taulukko 6)

Taulukko 6. Suomen kielen taidon vaikutus

Pääloukka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Työllistyminen	Kielitaito vaikuttaa työn saamiseen.	Suomen kielen taidon vaikutus
	Esimerkiksi siivooja ei tarvi niin paljoa suomen kieltä.	
	Riippuu työpaikasta. Kyllä tarvitset suomen kieltä että tietää nimet ja.. ei tarvitse korkealla tasolla, että voi pärjätä niinku töissä.	

8.2.3 Epätasa-arvon kokeminen työmarkkinoilla

Vastaajat ilmensivät kolmen eri ilmaisun kautta epätasa-arvon kokemista työmarkkinoilla. Kulttuurieroista johtuva erilainen vaatetus on koitunut joillekin haasteeksi:

”Somalinaiset, jotka etsii työpaikka sanoo teill' on paljon vaatet' tai huivi, poistatko kaikki, voiko olla työhousut. Se on vaikeaa meidän kulttuurissa jos pitää laittaa housut. Se on häpeä.”

Ryhmähaastatteluun vastanneet naiset kokivat uskontonsa toteuttamisen töissä tai koulussa Suomessa haasteelliseksi. Maahanmuuttajan pitää valita koulutuksen aikaan koulutuksessa pysymisen ja rukoilun välillä. (ks. Taulukko 7)

Taulukko 7. Epätasa-arvon kokeminen työmarkkinoilla

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Työllistyminen	Somalinaiset, jotka etsii työpaikka sanoo teill' on paljon vaatet' tai huivi, poistatko kaikki, voiko olla työhousut. Se on vaikeaa meidän kulttuurissa jos pitää laittaa housut. Se on häpeä.	Epätasa-arvon kokeminen työmarkkinoilla
	Koen että työnantajat ottavat etusijalla suomalaisen töihin kuin maahanmuuttajan.	
	Vaasassa on vaikeaa mennä koulussa, mennä työ rukoileen. Se vaikeaa sovittaa työ ja koulu uskontoon kun on muslimi.	

8.2.4 Koulutustaustan vaikutus

Koulutustaustan vaikutus keräsi kaksi ilmaisua.

”Koulutus on myöskin tärkeä, jos on todistus suomeksi tai sun oma kotimaasta. Se vaikuttaa. Pitää tehdä paperit virallisesti, se kestää aikaa ja ei oo varmasti et saa hyväksytyt tai ei.”

Harvoin kotimaassaan korkeasti koulutetut maahanmuuttajat saavat Suomesta kokemuspohjaansa vastaavaa työtä. (ks. Taulukko 8)

Taulukko 8. Koulutustaustan vaikutus

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Työllistyminen	Kouluttamattomilla maahanmuuttajilla työmahdollisuudet rajoittuvat siivoukseen tai kokkaukseen.	Koulutustaustan vaikutus
	Koulutus on myöskin tärkeä, jos on todistus suomeksi tai sun oma kotimaasta. Se vaikuttaa. Pitää tehdä paperit virallisesti, se kestää aikaa ja ei oo varmasti et saa hyväksytty tai ei.	

Ryhmähaastatteluun osallistuneista osa oli kotimaassaan korkeasti koulutettuja henkilöitä, jotka kertoivatkin Suomen työllisyystilanteen ja työvoimatarpeiden näyttävän heikolta heidän näkökulmastaan. Vastajat nimesivät maahanmuuttajille tyypillisimmiksi työllistämisaloiiksi siivous- sekä ravintola-alan.

8.3 Vaasan palvelujärjestelmä

Tutkimusaineiston teema ” Vaasan palvelujärjestelmä” muodostui vastauksista, jotka käsittelivät Vaasan kotouttamistyöhön liittyvää palvelujärjestelmää ja sen toimivuutta. Vastajien näkökulmat palvelujärjestelmästä olivat sekä positiivishenkisiä kehuja sekä palvelujärjestelmään kohdistuvia kehitysideoita. Tämän pääluokan alaluokat ovat peruspalveluiden monimutkaisuus, peruspalveluiden toimivuus, virallisten asioiden ymmärtämisen vaikeus ja palveluiden näkyvyys. Helmen asiakaslähtöinen ja palveluihin opastava työote nostettiin kaksi kertaa ilmaisuissa esille, kuten seuraavassa ilmaisussa:

"Ennen kuin tulin Helmeen en edes tiennyt, mistä voin hakea Kela-korttia."

Vastajat näkivät, että Vaasassa on paljon hyviä palveluita, mutta toivoivat eri organisaatioiden välille enemmän yhteistyötä, jotta palvelujärjestelmä selkeytyisi ja palveluihin ohjautuisi helpommin.

8.3.1 Peruspalveluiden monimutkaisuus

Vaasan palvelujärjestelmää koskeva keskustelu jakaantui eri alaluokkien välillä melko tasaisesti. Vastaukset jakautuivat siten, että suurimman määrän eli kuusi ilmaisua keräsi peruspalveluiden monimutkaisuus.

"Jos ei osaa puhua, se on vaikea saada tietoa palveluista, pakko oppia Suomee."

"Tarvitsisin ajan hammaslääkäriin, mutta en tiennyt minne mennä ja mihin soittaa."

Vastaajat kokivat peruspalveluiden olevan monimutkaisia ja vaikeaselkoisia. (ks. Taulukko 9)

Taulukko 9. Peruspalveluiden monimutkaisuus

Päälouokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Vaasan palvelujärjestelmä	Se on vaikea käsitellä perusasioita yksin.	Peruspalveluiden monimutkaisuus
	Jos ei osaa puhua, se on vaikeas saada tietoa palveluista, pakko oppia Suomee.	
	Piti lääkäriin ja täältä autettiin ja sai tietoa. (Helmestä)	
	On paljon asioita mitä ei tiedä kun tulee tänne, esim. kuinka varaat hammaslääkäriajan tai ajan terveystarkastusta varten.	
	Ennen kuin tulin Helmeen en edes tiennyt, mistä voin hakea Kela-korttia.	
	Tarvitsin ajan hammaslääkäriin, mutta en tiennyt minne mennä ja mihin soittaa.	

8.3.2 Peruspalveluiden näkyvyys

Toiseksi eniten tähän pääluokkaan ilmaisia keräsi alaluokka peruspalveluiden näkyvyys. Vastaajat ilmaisivat, että jakavat paljon sosiaalisessa mediassa omien

kokemustensa pohjalta maahanmuuttotyöhön liittyvien palveluiden internet-sivuja mainostusmielessä, jotta mahdollisimman moni muu maahanmuuttaja löytäisi palveluiden piiriin vaivattomammin. (ks. Taulukko 10)

Taulukko 10. Peruspalveluiden näkyvyys

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Vaasan palvelujärjestelmä	Pitäisi markkinoida palveluita enemmän.	Palveluiden näkyvyys
	Maahanmuuttajapalveluista ei yksinkertaisesti saa tarpeeksi tietoa uudesta kotimaasta, muutoin kuin työllistymis- tai koulutusmielessä.	
	Tällä hetkellä Suomessa on paljon palveluja, hyviä palveluja, ihmiset eivät vain tiedä minkälaisia palveluja täällä Vaasassa on.	
	En tiedä, on palvelut vähän piilossa. Ennen helmeä ei mitään tietoa.	

8.3.3 Peruspalveluiden toimivuus

Niin ikään ”Peruspalveluiden toimivuus” -alaluokka keräsi neljä ilmaisua. Vastajat kokivat, että Vaasassa olevat palvelut ovat todella hyviä, mutta toivoivat enemmän yhteistyötä organisaatioiden välille.

”Suomessa voi niinku hyvät järjestöt ja valtion koulussa ja terveyden huolto, kaikki on niinku lapsille eikä tarvi itse huolehtia”

”Täällä on hyvää palvelua, ja TE -toimisto, ulkomaalaistoimisto ja koulussa, mutta he ei mun mielestä yhteistyö ei niin hyvä, tarvitse vielä vähän enemmän lähellä.. yhteistyötä.”

Maahanmuuttajanaiset kokevat että heille suunnattujen palveluiden piiriin on haasteellista löytää. (ks. Taulukko 11)

Taulukko 11. Peruspalveluiden toimivuus

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Vaasan palvelujärjestelmä	Lapsia saa koulun ja ihmiset saa kouluun.	Peruspalveluiden toimivuus
	Suomessa on helppoa jos lapsi on sairas.	
	Täällä on hyvää palvelua. TE-toimisto, ulkomaalaistoimisto ja koulu. Mutta yhteistyö ei niin hyvä, tarvitsee vielä vähän enemmän lähellä yhteistyötä.	
	Suomessa voi niinku hyvät järjestöt ja valtion koulussa ja terveyden huolto, kaikki on niinku lapsille eikä tarvi itse huolehtia.	

8.3.4 Virallisten asioiden ymmärtämisen vaikeus

Virallisten asioiden ymmärtäminen-alaluokka keräsi kolme ilmaisua. Vastaajat kokevat, että suomen kieltä on vaikea ymmärtää, joten virallisten papereiden täyttäminen on hankalaa.

”Kelän paperit tai sosiaalinen paperit, paljon kirjaimia, vähän ymmärtää.. jos esimerkiksi minä, vähän lukea, vähän ymmärtää”

Kelassa asioiminen on vastaajien mielestä haastavaa, ja se vaatii suomen kielen osaamista tai tulkin läsnäoloa. (ks. Taulukko 12)

Taulukko 12. Virallisten asioiden ymmärtäminen

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Vaasan palvelujärjestelmä	Kun tulet tänne omaehtoisesti, niin sinulle ei kerrota että kotoutumissuunnitelma tulisi tehdä heti, ei tiedä päiviä tai tietoja aiheesta.	Virallisten asioiden ymmärtämisen vaikeus
	Nämä tukiasiat ovat hankalat.	
	Kelan paperit tai sosiaalinen paperit, paljon kirjaimia. Vähän lukea ja ymmärtää.	

8.4 Suomeen sopeutuminen

Pääluokka ”Suomeen sopeutuminen” sisältää vastaajien kokemuksia siitä, mitkä ovat suurimpia tekijöitä suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutuessa. Vastaajien näkökulmat jakaantuivat siten, että alaluokiksi muodostui ilmasto, sosiaalinen kulttuuri, yhteiskunnallinen tila, talous, sosiaalinen ympäristö, perhedynamiikka, uskonto sekä kielimuuri. Vastaajat pääasiassa olivat koko ryhmähaastattelujen ajan todella kiitollisia, että saavat asua Suomessa. Vastaajat ylistivät suomalaista sosiaali- ja terveyshuoltoa ja kiittelivät varsinkin sitä, kuinka helppoa täällä on jos esimerkiksi lapsi sattuu sairastumaan.

8.4.1 Sosiaalinen kulttuuri

Suomen olot keräsivät kiitoksia, mutta muutamia epäkohtia Suomeen sopeutumisessa nousi esille. Suurimman määrän, eli seitsemän ilmaisua keräsi sosiaalinen kulttuuri-alaluokka. Vastaajat olivat hämmentyneitä kuinka erilainen suomalainen sosiaalinen kulttuuri on oman kotimaan sosiaaliseen kulttuuriin nähden. Seuraavaksi kaksi tämän alaluokan esimerkki-ilmaisua:

”Jos sä olet yksin täällä on vaikea saada apua, neuvoa, kavereita se kestää, pitää niinku itse kannustaa itse,”

"Vaikka sulla ois ystäviä, te ette tapaa täällä kuin harvoin sovittuina aikoina. Täällä ei kyläillä, ei suunnitella että tehdään jotain yhdessä porukalla vaan tehdään se yksin, ollaan yksin,"

Nämä vastaukset ilmentävät vastaajien suuria haasteita sopeutua sosiaalisesti esteellisempään Suomeen. (ks. Taulukko 13)

Taulukko 13. Sosiaalinen kulttuuri

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Suomeen sopeutuminen	Jos sä olet yksin täällä on vaikea saada apua, neuvoa, kavereita se kestää, pitää niinku itse kannustaa itse.	Sosiaalinen kulttuuri
	Naapuri ei sano tervetuloa tai puhumaan tai eli ei sama kuin kotimaassa. Tarkoittaa ei saa ystäviä heti.	
	Suomalainen sosiaalinen kulttuuri on hyvin erilainen tottumastani, siksi oloni muukalaisena korostuu ja tunnen itseni entistä enemmän ulkopuoliseksi yhteiskunnasta.	
	Me maahanmuuttajat olemme eri maasta mutta melkein samanlainen kulttuuri, aika lämmin ja aika lähellä toisen kulttuuri. Suomi on tosi erilainen.	
	Ilman sosiaalista verkostoa olet yksin ja eristäytynyt.	
	Kun jotain tehdään yhdessä, silloin ollaan kännissä. Sitä en ymmärrä.	
	Vaikka sulla ois ystäviä, te ette tapaa täällä kuin harvoin sovittuina aikoina. Täällä ei kyläillä, ei suunnitella että tehdään jotain yhdessä porukalla vaan tehdään se yksin, ollaan yksin.	

8.4.2 Sosiaalinen ympäristö ja yhteiskunnallinen tila

Neljä ilmaisua kohdistui yhteiskunnalliseen tilaan. Vastaajat pitivät Suomeen sopeutumisen positiivisena tekijänä rauhan aikaa ja turvallisuutta.

”Mun mielestä on turvamaa. Koska mä kuulen ku melkein koko maailma se on aina ongelmaa tapahtuu jotain mutta toivotaan ei tule meille.”

Ilmaisut korostivat sitä seikkaa, kuinka tärkeää on turvallisuuden tunne, varsinkin kun tällä hetkellä ympäri maailmaa on sotatoimia. (ks. Taulukko 14)

Taulukko 14. Sosiaalinen ympäristö sekä yhteiskunnallinen tila

Pääloukka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Suomeen sopeutuminen	Täällä Vaasassa on outoa, että viikonloppuisin kaikki menee kiinni tosi aikaisin.	Sosiaalinen ympäristö
	Täällä ei oikeastaan tapahdu mitään, ei ole mitään mihin osallistua tai tehdä.	
	Ihmiset, jotka tulee isoista perheistä tarvitsee täällä yhtäläillä ihmisiä ympärilleen.	
	Täällä olet turvassa, turvallisuus on taattua, joka on upeaa.	Yhteiskunnallinen tila
	Suomessa on hyvin, paljon on ongelmaa muualla, täällä hyvin.	
	Mun mielestä on turvamaa. Koska mä kuulen ku melkein koko maailma se on aina ongelmaa tapahtuu jotain mutta toivotaan ei tule meille	
	Kyllä, koska on rauha.	

8.4.3 Ilmasto, perhedynamiikka, kielimuuri, uskonto ja talous

Ilmasto keräsi kolme ilmaisua, jotka pääasiassa käsitteli kylmyyttä ja talvea. Perhedynamiikka-alaluokka keräsi kaksi ilmaisua koskien siis perheen sisäisten roo-

lien kääntymistä ja niihin sopeutumista. Kielimuuri keräsi kaksi ilmaisua, ja ilmaisut luonnehtivat nimenomaan suomenkielen vaikeutta ja monimutkaisuutta, mutta myös suomalaisten kykyä ymmärtää englantia. Vastaajat harmittelivat omaa asemaansa perheessä, kun lapsista tulee neuvonantajia ja tulkkeja kun vanhempien oma kotoutuminen on vielä alkutekijöissään. Uskontoa koskevia ilmaisuja kerääntyi kaksi, jotka kuvailivat oman uskonnon sovittamisen vaikeutta Suomen yhteiskuntaan. Talous-alaluokan yksi ilmaisu kohdentui Suomen kalliiseen elintasoon, verrattuna omaan kotimaahan. (ks. Taulukko 15)

Taulukko 15. Ilmasto, kielimuuri, perhedynamiikka, uskonto ja talous

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Suomeen sopeutuminen	Suomen ilmasto on radikaalisti erilainen omaan kotimaahan verrattuna, joten elimistö reagoi siihen	Ilmasto
	Mä en tykkää kylmä, mutta pakko tottua.	
	Talvi on kylmä.	
	Molemmat vanhemmat pääsee töihin tai tehdä työelämään tai opiskella.	Perhedynamiikka
	Koska lapset menee kouluun, ja sitten he oppii nopeasti suomee ja äiti ja isä jää sivussa. Ei oo mitään.	
	Suomenkielen oppiminen on hyvin vaikeaa.	Kielimuuri
	Suurin osa suomalaisista on niin hyvin koulutettuja, että osaavat puhua englantia. Ihmiset ymmärtävät minua jos on tilanne etten ymmärrä suomea.	
	Vaasassa on vaikea mennä koulussa mennä työ rukoileen.	Uskonto
	On vaikeaa meidän kulttuurissa jos pitää laittaa housut. Se on häpeä.	
	Hinnat täällä ovat ihan älyttömiä. Kaikki on niin kallista.	Talous

8.5 Kantaväestön ja maahanmuuttajien keskinäisten vuorovaikutussuhteiden vaikutus integraatioon

Kantaväestön ja maahanmuuttajien keskinäisten vuorovaikutussuhteiden vaikutus integraatioon on pääluokka, joka ilmentää vastaajien kokemuksia kantaväestön tärkeästä asemasta koskien maahanmuuttajien onnistunutta integraatiota. Vastajaat kokivat, että jos he eivät ole kantaväestön kanssa vuorovaikutuksissa, ei kieli-taito kehity niin tehokkaasti. Myös sosiaalisen verkoston luominen Suomessa on vastaajien mielestä tärkeää, mutta haasteena siinä on suomalaisten sosiaalinen käyttäytyminen. Alaluokiksi muodostui kieli ja sosiaalisten kontaktien luonti.

8.5.1 Kieli

Kielitaito on erittäin suuressa roolissa sen suhteen, kuinka hyvin maahanmuuttaja voi ilmaista itseään kantaväestön edustajille. Jos yhteinen kieli puuttuu, on vuorovaikutussuhdetta hyvin vaikea rakentaa. Toisaalta vastaajat kokivat, että he osaa-vat jonkin verran suomea, mutta eivät uskalla puhua sitä kielioppivirheiden pelos-sa.

”Ei hyvin suomen kieli koska pitää keskustella ihmisten kanssa. Jos minä keskustelen ulkomaalainen se on helpompi, mutta en opi koska hän puhuu huonosti ja minä puhun huonosti kukaan ei korjaa. Parempi jos suomen-kielinen, voi korjaa jos puhuu väärin.”

(ks. Taulukko 16)

Taulukko 16. Kieli

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Kantaväestön ja maahanmuuttajien keskinäisten vuorovaikutussuhteiden vaikutus integraatioon	Sen takia emme opi hyvin suomen kieli koska pitää keskustella ihmisten kanssa jos minä keskustelen ulkomaalainen se on helpompi mutta en opi koska hän puhuu huonosti ja minä puhun huonosti kukaan ei korjaa.	Kieli
	Kieli on hyvä jos sinä puhut ihmisen kanssa mutta pitää yrittää olla rohkea, opettaja täällä korjaa ulkopuolella ei.	
	Suomen kieli on vaikea kieli ja jos ei puhu, sen unohtaa kokonaan. Parempi jos menee puhuu ja keskusteleee ei voi unohta helposti.	
	Suurin osa suomalaisista on niin hyvin koulutettuja, että osaavat puhua englantia. Ihmiset ymmärtävät minua jos on tilanne etten ymmärrä suomea.	

8.5.2 Sosiaalisten kontaktien luonti

Toinen alaluokka eli sosiaalisten kontaktien luonti niin ikään keräsi neljä ilmaisua ja seuraavanlainen esimerkki-ilmaisu kuvastaa tätä alaluokkaa hyvin: ”Mielestäni suomalaiset vieroksuvat spontaania sosiaalista kontaktia toisin kuin suomenruotsalaiset.” Vastaajat pohtivat myös kantaväestön asenteiden ja ennakkoluulojen roolia siinä, ettei maahanmuuttajien kanssa jutella yleisissä tiloissa. Yksi vastaajista epäili suomalainen ujouden taikka pelon estävän sosiaaliseen kontaktiin vieraan ihmisen kanssa, joka puolestaan on vastaajan mukaan suurimpia syitä suomalaisten korkeaan masennustilastoon. Osa sosiaalisista kulttuureista tulevista maahanmuuttajista kertoivat saaneensa muutamia kantaväestön edustajia ystävikseen, mutta naapurikulttuuri ja yleisissä kulkuvälineissä sosialisointi on heidän mukaansa täällä Suomessa haasteellista. (ks. Taulukko 17)

Taulukko 17. Sosiaalisten kontaktien luonti

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Kantaväestön ja maahanmuuttajien keskinäisten vuorovaikutussuhteiden vaikutus integraatioon	Tuntuu, että suomalaiset vieroksuvat spontaania sosiaalista kontaktia toisin kuin suomenruotsalaiset.	Sosiaalisten kontaktien luonti
	Suomenkielisten naapureideni kanssa olen tosi hyvissä väleissä.	
	On erityisen tärkeää, että saat rakennettua sosiaalisen verkoston ympärillesi. Muuten on todennäköisempää, että ikäviä asioita tapahtuu, sillä et tiedä mitä tehdä tai minne mennä. Ilman sosiaalista verkostoa olet yksin ja eristäytynyt.	
	Jos ei puhu ei oo suomalainen kaveri, en tiedä pelkääkö, onko ujo, pelkää ulkomaalainen. Mutta ei puhu. Suomalainen mielisairaus kun ei puhu toisille, on yksin.	

8.6 Näkökulmia maahanmuuttotyön kehittämiseen

Näkökulmia maahanmuuttotyön kehittämiseen -pääluokassa käydään läpi aineistosta esille nousseet kehitysehdotukset Vaasassa tehtävään maahanmuuttajatyöhön. Tähän kokonaisuuteen muotoutui neljä alaluokkaa, joista suurin käsittelee kotouttamistyön puutteita vastaajien näkökulmasta. Muiksi alaluokiksi nousivat kotouttamisajan pidentäminen, tapahtumien järjestäminen ja intensiivisempi kotoutumiskoulutus.

8.6.1 Tapahtumien järjestäminen

Vastaajat haluaisivat enemmän maahanmuuttajille suunnattuja tapahtumia Vaasaan. Halutaan enemmän tapahtumia, joissa maahanmuuttajia saatettaisiin yhteen ja sen lisäksi olisi hienoa, jos tapahtumissa olisi tarjolla lastenhoitoa. (ks. Taulukko 18)

”Jotain jossa saatettaisiin maahanmuuttajat yhteen ilman mitään aikataulutettua toimintaa tai ohjelmaa, sillä joskus riittää vain, että on ihmisten lähellä. Se voisi olla vaikka elokuvailta, suomalaisilla teksteillä ja lopuksi voisi olla, että mitä sanoja oppi tai vastaavaa.”

”Lisää sosiaalisia tapahtumia ja sosiaalisia kokoontumisia maahanmuuttajille.”

Taulukko 18. Tapahtumien järjestäminen

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Näkökulmia maahanmuuttotyön kehittämisestä	Lisää sosiaalisia tapahtumia ja sosiaalisia kokoontumisia maahanmuuttajille.	Tapahtumien järjestäminen
	Jotain jossa saatettaisiin maahanmuuttajat yhteen ilman mitään aikataulutettua toimintaa tai ohjelmaa. Se voisi olla vaikka elokuvailta.	
	Järjestettävissä tapahtumissa olisi tarjolla myös lastenhoitoa ja lapsille suomenkieltä kehittävää toimintaa.	
	Mitä enemmän tapahtumia, sitä parempi. Hienoa olisi, jos paikka olisi auki joka päivä.	

8.6.2 Kotouttamisajan pidentäminen ja intensiivisempi koutoutumiskoulutus

Vastaajat kokivat, että kotoutumisaika on liian lyhyt. He kokivat tarvitsevänsä pidempiä kotoutumissuunnitelmia sekä kotouttamistoimenpiteet pitäisivät olla intensiivisempiä kuin nykyään. Nämä vastaukset muodostivat kaksi omaa alaluokkaansa, joita ovat intensiivisempi kotoutumiskoulutus ja kotouttamisajan pidentäminen.

”Pitäisi tarjota kotoutumisaika jälkee tarjota lisätukea, sitten se voi onnistua. Kaikki menee kurssille ja kun se loppuu, niin sit menet kuuden kuu-

kauden jälkeen kotiin, unohtaa kieli. Kolmen neljän kuukauden jälkeen olet unohtanut kielen jos olet vain kotona. Jos kolme vuotta kestäisi joka päivä kurssi, ei voi unohtaa. Kolme vuotta suomen kieltä voi riittää, enemmän kuin puoli vuotta. Puoli vuotta sinä et opi vielä mitään jos aloittaa aakkosista.”

Tämä lainaus kiteyttää näiden kahden alaluokkien perusajatuksen siitä, kuinka vastaajat kokevat kotouttamistoimien olevan liian lyhytkestoisia ja väljiä, jonka takia kotouttamistoimien kauaskantoiset vaikutukset ovat vähäiset. (ks. Taulukko 19)

Taulukko 19. Kotouttamisajan pidentäminen ja intensiivisempi kotoutumiskoulutus

Pääloukka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Näkökulmia maahanmuuttotyön kehittämisestä	Kokoontumisaika pitäisi tiivistää. Sisältää kaikki samassa paketissa, emmä usko et kolme vuotta riittää et tuntuu et ois sama kuin niinku koti.	Kotouttamisajan pidentäminen
	Kolme vuotta voi riittää, jos on kouluttanut tai ei ole lapsia vielä.	
	Kotoutumisen pitäis olla tiivistä ja laadukasta, kolme vuotta riittää jos sisältää koulutus, työharjoittelu ja sitten työelämää, ei voi laittaa samaan ryhmään nuoria, naisia ja miehiä.	Intensiivisempi kotoutumiskoulutus
	Pitäisi kotoutumisaika jälkee tarjota lisätukea, sitten voi onnistua. Kaikki menee kurssille ja kun se loppuu, niin sit menet kuuden kuukauden jälkeen kotiin, unohtaa kieli.	

8.6.3 Kotouttamistyön puutteet

Vastaajat kokivat, että kotouttamistyössä ja -toimenpiteissä on puutteita tai heillä on tarvetta lisätukeen. Suomen palvelujärjestelmä on monimutkainen, eivätkä maahanmuuttajapalvelut ole poikkeus. On olemassa paljon palveluja, mutta ne

sijaitsevat eri kohteissa eivätkä markkinoi toimintaansa tarpeeksi. Vastaajat olivat sitä mieltä, että palveluita on jo riittävästi, mutta ne eivät tee keskenään tarpeeksi yhteistyötä.

”Maahanmuuttopalveluissa täytyisi ottaa erityisesti huomioon se, että maahanmuuttaja on täysin hukassa ihan perusasioissa arjessa.”

”Täällä on hyvä palvelua, ja TE-toimisto, ulkomaalaistoimisto ja koulussa, mutta he ei mun mielestä yhteistyö ei niin hyvä, tarvitse vielä vähän enemmän lähellä... yhteistyötä.”

(ks. Taulukko 20)

Taulukko 20. Kotouttamistyön puutteet

Päälouokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Näkökulmia maahanmuuttotyön kehittämisestä	Kotiapu olisi hyvä, jos tulee joku auttamaan iltapäivällä kotiin ja opettaa suomen kieltä.	Kotouttamistyön puutteet
	Tuhlataan rahaa, aikaa ja tämä ohjelma ei onnistu. Ei niin hyvä kuin pitäisi olla.	
	Täällä on hyvä palvelua, ja TE-toimisto, ulkomaalaistoimisto ja koulussa, mutta he ei yhteistyö niin hyvä.	
	Maahanmuuttajapalveluista ei yksinkertaisesti saa tarpeeksi tietoa uudesta kotimaasta, muutoin kuin työllistymis- tai koulutusmielessä. Maahanmuuttaja on täysin hukassa ihan perusasioissa arjessa.	
	Aikuisillekin tulisi järjestää peruskoulun kaltaista opetusta.	
	Lapset tarvitsee suomenkieleensä tukea, koska vanhemmat eivät puhu suomea ja he ovat ikätovereihin nähden jäljessä kielten oppimisessa.	

8.7 Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen erityishaasteet

Ryhmähaastattelussa nousi esille kotoutumisen haasteita, joita esiintyy erityisesti maahanmuuttajanaisilla. Tästä muodostui pääluokka ”Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen erityishaasteet”. Erityisesti maahanmuuttaja –kotiäidit ovat erilaisessa asemassa kotoutumisessaan verrattuna muihin maahanmuuttajaryhmiin. Äiti on avainasemassa perheessä, joten on tärkeää koko perheen kannalta, että äitikin kotoutuu.

8.7.1 Lisätukea naisille ja koulutuksen vaikutus perheeseen

Suurimmaksi haasteeksi muotoutui maahanmuuttajanaisten perhe-elämän yhdistäminen kotoutumiskoulutukseen. Lisäksi maahanmuuttajanaiset kaipaisivat lisätukea kotoutumiseensa sekä perusteellisempaa pohjakoulutusta, jotta naiset joilla on lapsia voivat tukea lastensa koulutusta. Koulutuksen vaikutus koko perheen hyvinvointiin on huomattu. Esimerkiksi ihmisoikeuksia rikkovat vanhat käytännöt kuten lasten silpomistapaukset jatkuvat entiseen tyyliin, jos maahanmuuttajaäiti pysyy kouluttamattomana ja tietämättömänä tämän teon vääryydestä. (ks. Taulukko 21)

Taulukko 21. Lisätukea naisille ja koulutuksen vaikutus koko perheeseen

Päälouokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen erityishaasteet	Järjestettävissä tapahtumissa olisi tarjolla myös lastenhoitoa.	Lisätukea naisille
	Kotiapu olisi hyvä, jos tulisi joku auttamaan iltapäivällä kotiin ja opettaa suomen kieltä.	
	Maahanmuuttaja äidit tarvitsevat ympärillensä tukiverkoston, joka koostuu muista maahanmuuttajista. Kotimaassaan heillä on tukena sukulaiset, täällä sitä mahdollisuutta ei ole.	
	Täällä oletetaan, että jos olet avioitunut suomalaisen kanssa, aviopuoliso auttaa aktiivisesti kotoutumisessa. Mieheni käy töissä ja itse olen suurimman osan päivästä yksin.	
	Maahanmuuttajien lapset opettelee koulussa asioita, mistä maahanmuuttaja-äideillä ei välttämättä ole aavistustakaan. Äidit eivät ole välttämättä olleet kotimaassaan koskaan koulussa.	Koulutuksen vaikutus perheeseen
	Mitä enemmän maahanmuuttaja-äitejä koulutetaan sitä enemmän he voivat jakaa tietojansa myös lapsilleen.	
	Mitä koulutetumpi äiti, sitä parempi se on koko perheelle.	
	Kouluttamattomuus ja tietämättömyys estää tekemästä muutoksia vanhoihin tapoihin, jotka sortavat ihmisoikeuksia. Sen takia tapahtuu pakkoavioliittoja tai tyttöjen ympärileikkauksia. Tämä korjattaisiin siten, että aikuisillekin järjestettäisiin peruskoulun kaltaista opetusta.	

8.7.2 Perhe-elämän yhdistäminen kotoutumiskoulutukseen

Perhe-elämän yhdistäminen kotoutumiskoulutukseen -alaluokassa vastaajat kertoivat, että kodin hoitaminen ja lapsista huolehtiminen rajoittavat koulutusmahdollisuuksia. Nainen on suuressa vastuussa kotitaloudesta, eikä aikaa jää läksyjen tekemiseen tai mahdollisesti kotoutumiskoulutukseen.

”Kavereita ei ole...yksi kurssi, lukikurssi ja sitten raskaana ja kotona, ei kaveria.”

”Ulkomaalainen on paljon lasta, kodin hoitamista, laittaa ruoka, ei sama kuin miehet. Iltapäivällä kun tulet kotiin ei ehdi läksy koska ei ole aika. Mies on lukenut kaikki koska ei tee kotona mitään. Mies lukee kaiken sinä et ehdi. Se on ongelma koulussa.”

(ks. Taulukko 22)

Taulukko 22. Perhe-elämän yhdistäminen kotoutumiskoulutukseen

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen erityishaasteet	Ulkomaalainen on paljon lasta, kodin hoitamista, laittaa ruoka, ei sama kuin miehet. Iltapäivällä kun tulet kotiin ei ehdi läksy koska ei ole aika.	Perhe-elämän yhdistäminen kotoutumiskoulutukseen
	Ensimmäinen kerta vakk:issa oli hankala koska paljon nuoria, jolla ei mitään koulun lisäksi. En uskalla sanoa opettajalle en osaa mitään koska minä en ollut tehnyt mitään.	
	Naisilla paljon lapsia kotona ja kotitöitä mutta se ei tarkoita ettei he eivät opiskele mitään. He tarvitsee.	
	Yksi lukikurssi ja sitten raskaana kotona.	
	Maahanmuuttajaäideille lähelle kotia opetus ja 2-3 tuntia riittää. Tiivistää materiaalia koska ei ole mahdollista tehdä kotitehtäviä.	

8.8 Näkökulmia Helmen toiminnasta

Näkökulmia Helmen toiminnasta on pääluokka, jossa asiakkaat kertovat siitä, miten Helmen toiminta on vaikuttanut heihin. Asiakkaat kokevat, että he ovat saaneet Helmestä sosiaalista tukea ja apua arkipäiväisiin asioihin sen ohella, että he voivat opiskella ja oppia siellä suomenkieltä. Vastaajat kokivat, että he saavat Helmestä sellaista sosiaalista tukea arkipäiväisten asioiden hoitamiseen, jota he eivät saa muualta. Esimerkiksi lääkäriissä käyntiin tai hammaslääkäriajan varaamiseen vastaajat tarvitsivat apua. Lisäksi asiakkaat kertovat kehittämisehdotuksia Helmelle. Tämä osio tutkimuksesta toimii myös asiakaspalautteena Helmelle. Alaluokiksi muodostuivat sosiaalinen tuki, lastenhoito, Helmen toiminnan kehittäminen ja suomen kielen oppiminen.

8.8.1 Sosiaalinen tuki

Sosiaalinen tuki -alaluokassa nousi esille se, että vastaajat kokevat saavansa Helmestä vertaistukea. Vertaistuki koostuu muista asiakkaista sekä henkilökunnasta, jotka auttavat asiakkaita asioissa, joissa he eivät koe saavansa tarvitsemaansa apua muualta.

”Sosiaalisista piireistä on tullut Helmen avulla laajempi. Täällä on mahdollisuus päästä ihmisten ilmoille, täältä saa vertaistukea.”

”Joo olen saanut ystäviä saanut, saat tietoa jos haluat tietoa jostain. Piti lääkäriin ja täältä autettiin ja sai tietoa.”

Tärkeää Helmen toiminnassa on siis se, että maahanmuuttajanaiset saavat sieltä ystäviä, vertaistukea sekä apua arkisiin asioihin. Helmi auttaa asiakkaita vapaaajan sosiaalisessa verkostoitumisessa, joka on yksi tärkeimmistä onnistuneen kotoutumisen ulottuvuuksista. Ystävät ja vertaistuki tukevat maahanmuuttajan kotoutumista. (ks. Taulukko 23)

Taulukko 23. Sosiaalinen tuki

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Näkökulmia Helmen toiminnasta	Sosiaalisista piireistä on tullut Helmen avulla laajempi, täältä saa vertaistukea.	Sosiaalinen tuki
	Yksinkertaisia asioita selitetään juurta jaksan, että varmasti ymmärtää oppimansa asiat	
	Ollaan aidosti kiinnostuneita, mitä sulle kuuluu. Täällä opetetaan asioita, joita maahanmuuttajan tarvii tietää ja miksi.	
	Sinä voit opiskella ja se on hyvä juttu mutta toiset naiset voivat selittää.	
	Vuokra-asunnon maksuista oli epäselvyyksiä, täällä autettiin.	
	Työntekijä lähti kanssani hoitamaan Kela-kortti hakemusta. Samalla hän auttoi minua hankkimaan kirjastokortin.	
	Olen saanut ystäviä, saat tietoa jos haluat tietoa jostain. Piti lääkäriin ja täältä autettiin.	

8.8.2 Suomen kielen oppiminen ja lasten hoito

Yhdeksi alaluokaksi nousi suomen kielen oppiminen. Vastaajat nostivat Helmen toiminnasta esiin sen, että he voivat oppia siellä suomen kieltä. Helmessä järjestetään suomenkielen opetusta, joihin maahanmuuttajanaiset voivat osallistua oleskeluvuon luonteesta riippumatta. Suomenkielen opetukseen osallistuminen on vapaaehtoista, mutta silti opetustunnit ovat osallistujamääriltään suuria.

”Helmessä oppii suomen kieltä eri tavalla kuin suomenkielen kursseilla, sillä kurssit ovat tavoiteorientoituneita, kun taas Helmessä voi oppia enemmänkin arkista suomenkieltä.”

Suomen kielen oppiminen on yksi avaintekijöistä onnistuneeseen kotoutumiseen. Suomen kielen oppiminen edistää maahanmuuttajan itsenäistä pärjäämistä yhteiskunnassa. Suomen kielen oppimisen lisäksi vastaajat halusivat kuitenkin lisää suomenkielisiä asiakkaita Helmeen, jotta suomen kielen taito säilyisi paremmin sen ohella, että sitä vain opiskeltaisiin. Tämän asian tärkeys tuli esille myös toisessakin pääluokassa, jossa vastaajat kokivat tärkeäksi sen, että he saisivat suomenkielisiä ystäviä, jotta suomen kielen käyttö ulottuisi myös arkeen. (ks. Taulukko 24)

Taulukko 24. Suomen kielen oppiminen ja lasten hoito

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Näkökulmia Helmen toiminnasta	Olisi hyvä jos olisi enemmän suomenkielisiä.	Suomen kielen oppiminen
	Muulla kurssit ovat tavoiteorientoituneita, täällä voi oppia enemmänkin arkista suomenkieltä.	
	Lapset hoitoon ja on hyvin apua.	Lastenhoito
	Lasten mukaan tuominen hyvä puoli, toisin kuin VAKK:ssa.	

Maahanmuuttajanaiset kokevat tärkeäksi sen, että Helmessä on mahdollisuus lastenhoitoon opiskelun ajaksi. Asiakkaat voivat keskittyä paremmin opiskeluun silloin kun lapset ovat hoidossa. Ylipäänsä se, että asiakkaat voivat tuoda lapsensa mukaan opetuksen ajaksi, on asiakkaille erittäin tärkeää. Helmessä on mahdollistettu se, että asiakkaat voivat osallistua suomen kielen opetukseen siitä huolimatta, että heillä on pieniä lapsia.

8.8.3 Helmen toiminnan kehittäminen

Lisäksi tässä pääluokassa käytiin läpi vastaajien kehitysehdotuksia Helmen toiminnalle. Tästä syntyi yksi alaluokka. Asiakkaat halusivat Helmeen suomalaisen ruoan opetusta, jotta he voisivat tehdä suomalaista ruokaa kotona perheelleen:

”Kaikki on kyllä hyvin, mutta esimerkiksi suomalaista ruoanlaittoa opettaa.”

”Opettaa suomalaista ruokaa. Koska me asumme suomessa, sen takia me tarvitsemme suomalaista ruokaa.”

Vastaajat kaipaivat Helmeen lisää kursseja sekä avointa toimintaa. Kokonaisuudessaan vastaajat halusivat laajentaa Helmen toimintaa. Lisäksi hissi toisi helpotusta Helmen tiloihin pääsemiseen, sillä lasten kantaminen toisiin kerroksiin on raskasta. (ks. Taulukko 25)

Taulukko 25. Helmen toiminnan kehittäminen

Pääluokka	Pelkistetyt alkuperäisilmaukset	Alaluokka
Näkökulmia Helmen toiminnasta	Olisi hienoa, jos täällä olisi tarjolla muitakin kursseja kuin suomenkielen kurssi.	Helmen toiminnan kehittäminen
	Pitäisi mennä Miratalon kaltaiseen toimintaan, jossa toimintaa, joka on kaikille avointa.	
	Suomalaista ruoanlaittoa opettaa.	
	Opettaa suomalaista ruokaa. Koska me asumme suomessa, sen takia me tarvitsemme suomalaista ruokaa.	
	Hissi. Raskasta tulla lasten kanssa.	

9. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa kävi ilmi, että suurin osa naisten arkielämän sisällöstä liittyi pitkälti lasten- ja kodinhoitoon. Arkielämän haasteiksi nousivat ajan puute, kodin hoidon kuormittavuus ja suomen kielen taidottomuuden vaikutus kotoutumiseen. Lasten saaminen ja hoitaminen vaikeuttaa tai katkaisee työ- tai opiskelusuunnitelmat. Kotiäidin arki voi olla hyvin raskasta, eikä aikaa läksyjen tekoon kotona ollessa tahdo olla. Vastaajat kokevat tarvitsevansa tukea myös kotiin, jotta kotoutumiskoulutus voi onnistua. Kotiäidit tarvitsevat kotiapua, jotta he voivat keskittyä läksyjen tekemiseen. Toinen vaihtoehto on se, ettei läksyjä annettaisi kotiäideille.

Suomalainen sosiaalinen kulttuuri koettiin vaikeaksi, sillä se on niin erilainen verrattuna kotimaan sosiaaliseen kulttuuriin. Vastaajat kokivat, että suomalaiset ovat etäisiä ja vaikeasti lähestyttäviä. Naapureita voi olla saman henkilön kanssa useamman vuoden, mutta tuttavuussuhdetta ei välttämättä synny. Tämä koettiin oudoksi käyttäytymiseksi, sillä usean vastaajan kotimaassa naapureiden kanssa ollaan ystäviä.

Tämän tutkimuksen myötä korostui vastaajien kokema tarve siihen, että nuoret, miehet ja naiset olisivat eri ryhmissään kotoutumiskoulutuksessa. Kotiäidit eivät yksinkertaisesti pysy toisten tahdissa, varsinkaan jos luokka koostuu pelkästään nuorista henkilöistä heidän lisäksi. Kun kotona on riittämiin tehtäviä, ei koulutuksen kesto, koulutuksen intensiivisyys, opetuksen järjestäminen, lähtötason huomioiminen sekä kotiin suunnatut kotitehtävät tue naisten kielen oppimista vaan päinvastoin, lannistaa kielen opiskelussa. Tämän hetkinen suomen kielen opetus järjestetään kaksi kertaa viikossa kuuden kuukauden ajan, joka ei riitä maahanmuuttajanaisten mielestä. Samoilla linjoilla on Vaasan maahanmuuttajatyön johtaja Aira Kurtti(2015), joka epäili tällaisen koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikutusta kotoutumiseen.

Kotimaassa hankittu koulutus ei välttämättä sovellu Suomen työmarkkinoille. Maahanmuuttaja joutuu käymään uudestaan vastaavan koulutuksen tai hän joutuu kouluttautumaan uudelleen. Jos maahanmuuttaja pääsee uudelleen koulutukseen, koulutus suoritetaan muulla kuin omalla äidinkielellä. Tämä voi tuntua hyvin ras-kaalta asialta maahanmuuttajalle. Kuitenkin tutkimuksessa selvisi, että vastaajat haluavat ja tarvitsevat koulutusta, mutta nykyiset koulutusjärjestelyt eivät sovellu heidän tarpeisiinsa.

Kuvio 3. Maahanmuuttajanaisten kotoutumisen erityishaasteet

Kuviosta 3 on luettavissa, että ilmausten lukumäärä tähän aiheeseen liittyen oli 13, jotka jakautuivat siten, että 38 % vastauksista kritisoi perhe-elämän ja kotoutumiskoulutuksen yhdistämisen vaikeutta. 31 % ilmauksista käsitteli naisten lisätuen tarvetta kotoutumisen onnistumiseksi. Saman määrä, eli 31 % ilmauksista pohti koulutuksen vaikuttavuutta koko perheeseen.

Suomen kieli koettiin hyvin vaikeaksi kieleksi oppia. Suomen kielen kurssin toivotaan olevan huomattavasti pidempi ja intensiivisempi, jotta kielen voisi todella oppia. Tällä hetkellä erityisesti kotiäideillä on se ongelma, että kurssien ohella heillä on edelleen lasten- ja kodinhoidon vastuu. Tämä tarkoittaa sitä, että lyhyen

puolen vuoden kurssin jälkeen he menevät takaisin arkielämäänsä, joka koostuu pääasiassa vain lasten- ja kodinhoidosta eikä vuorovaikuttamisesta esimerkiksi kantaväestön kanssa, jolloin kielitaito pysyisi ja kehittyisi. Kuuden kuukauden suomen kielen kurssilla opitut asiat unohtuvat, sillä ympärillä ei ole henkilöitä, jotka pitäisivät suomen kielen taitoa yllä ja toisaalta maahanmuuttajakotiäideillä on rajallisemmat mahdollisuudet vapaa-ajan käytössään.

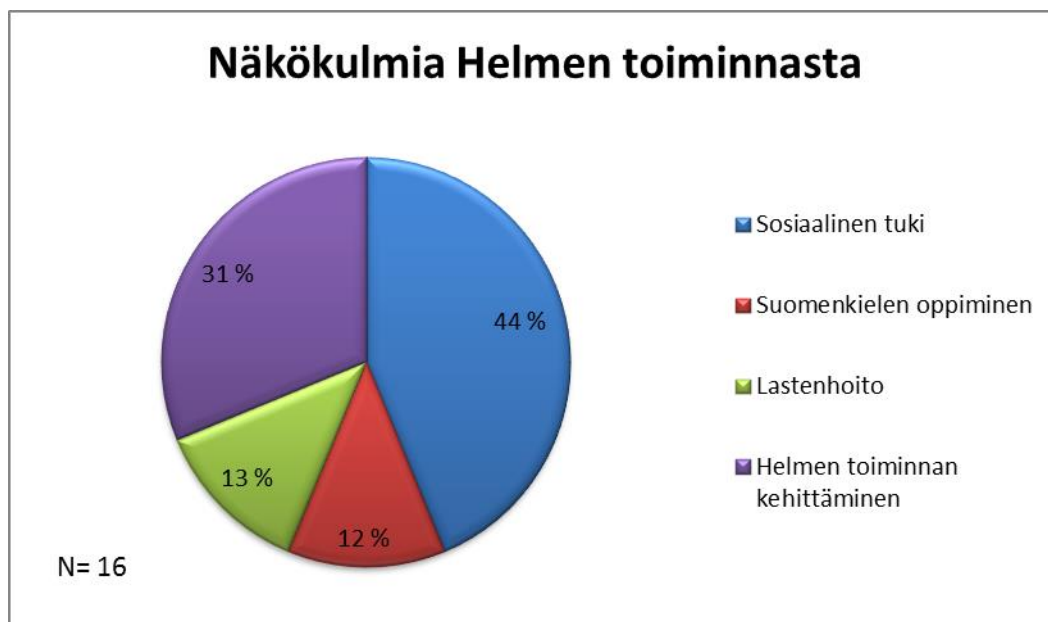
Maahanmuuttajaperheissä saattaa olla sellainen tilanne, jolloin perheen lapset ovat oppineet suomen kielen, ystäväystyneet kantaväestön kanssa ja integroituneet suomalaisen kulttuuriin vanhempia huomattavasti nopeammin. Tällaisissa tapauksissa perhedynamiikka muuttuu. Perheen lapset ottavat aikuisen roolin asioissa, joita vanhemmat eivät ymmärrä. Näitä voivat olla esimerkiksi tärkeät asiakirjat tai lomakkeet, asiointi virastotaloissa. Perheen jäsenten eriaikainen kotoutuminen koetaan maahanmuuttajanaisten keskuudessa monellakin tapaa ongelmalliseksi asiaksi. Varhaiskasvatus ja kouluvelvollisuus tukevat tiiviisti lapsen integroitumista uuteen maahan, samalla kun maahanmuuttajaäiti saattaa olla kotona sylvävauvan kanssa ilman minkäänlaista kotouttavaa toimintaa. Suomen kielen ymmärtäminen on edellytys esimerkiksi lapsen kouluasioiden hoidossa. Tilanteessa, jossa lapsi joutuu tulkkamaan itseensä kohdistuvia vanhempainvartteja, on kasvatuskumppanuus osittain siirtynyt vanhemman vastuulta myös lapselle itselleen. Perheen dynamiikka kärsii väistämättä tämänkaltaisissa tilanteissa. Kotouttavia toimia maahanmuuttajanaiset toivoisivat kotipalvelun muodossa sekä järjestämällä kielen opetusta matalan kynnyksen periaatteella, jotta lasten hoito ei estäisi naisten kotoutumista.

Maahanmuuttajanaiset kokee Suomessa vallitsevan työllisyystilanteen olevan heidän kannaltaan todella heikko. Naiset nostivat tutkimuksessa esille epätasa-arvon kokemuksiaan. Työnantajat kommentoivat maahanmuuttajanaisten työkykyä kielipoliittiseen perusteluihin vedoten sekä puuttumalla vaatetukseen. Maahanmuuttajanaiset kokevat joutuvansa ikävään ja häpeälliseen tilanteeseen, jos he eivät saa pukeutua kulttuurinsa mukaisesti hameeseen, vaan joutuvat käyttämään työpaitaa

ja työhousuja. Maahanmuuttajanaiset toivovat työnantajilta avarakatseisuutta eri uskontokuntia kohtaan, sillä rukoiluhetket kuuluvat monelle maahanmuuttajalle arkipäiviin, jolloin koulu- ja työpaikoilla rukoilumahdollisuus olisi toivottua.

Vastaajat kokivat saaneensa tukea ja apua sosiaalipalveluista, varhaiskasvatuksesta, TE-palveluista ja terveystalvveluista. Haasteeksi muodostui kuitenkin se, että palveluiden koettiin olevan monimutkaisia ja vaikeaselkoisia. Suomen kielen taidon puutteet vaikuttavat erityisesti siihen, kuinka itsenäisesti maahanmuuttaja voi toimia palveluissa. Vaasan maahanmuuttotyö sai paljon kehuja ja palveluiden koetaan olevan hyviä. Yhteistyötä kuitenkin maahanmuuttotyön palveluiden välille kaivattiin enemmän, jotta maahanmuuttajien olisi helpompi navigoida palveluihin, jotka heille kuuluvat. Erityiskiitokset sai varhaiskasvatus ja peruskoulutuksen järjestäminen sekä monikulttuurinen kohtaamispaikka Helmi.

Helmen toiminta sai runsaasti kehuja vastaajilta, ja pääasiassa ulkoisia seikkoja ja Helmestä riippumattomia seikkoja nousi kehittämislistalle. Maahanmuuttajanaiset kokivat, että Helmestä saatu sosiaalinen tuki on ainutlaatuista kotoutumisen onnistumisen kannalta. Helmestä saatavilla oleva vertaistuki koettiin todella tärkeäksi ominaisuudeksi ja suomen kielen oppiminenkin on maahanmuuttajanaisten mielestä arkipäiväisempää ja käytännöllisempää, kun lastenhoidosta ei tarvitse huolestua. Helmen toimintaan kaivattaisiin lisää esimerkiksi monimuotoisempaa, kouluttavaa kurssitoimintaa, kuten musiikin tunteja. Myös suomalaisen ruoan laittaminen olisi mieluisaa maahanmuuttajanaيسille, joskin vastaajat ymmärtävät, että nykyiset tilat ovat rajalliset.

Kuvio 4. Näkökulmia Helmen toiminnasta

Kuviosta 4 on luettavissa, että ilmausten lukumäärä tähän aiheeseen liittyen oli 16. 44 % vastauksista käsittelivät Helmestä saatavaa sosiaalista tukea ja 31 % vastauksista käsitteli Helmen toiminnan kehittämistä. 13 % vastauksista käsitteli onnistuneita lastenhoidon järjestelyjä Helmessä ja 12 % suomen kielen oppimista Helmessä.

10. POHDINTA

Tahdoimme tehdä tutkimuksen, jolla voisimme tuoda jonkin asiakasryhmän tilanteen esille ja nostaa puheenaiheeksi ajankohtaisesti merkittävän aiheen. Halusimme valita tutkimusaiheen siten, että tutkimuksen toteuttaminen on mielekästä ja omia mielenkiinnonkohteita myötäileviä. Maahanmuutto ja siihen liittyvät ongelmat ovat jatkuvasti suomalaisessa mediassa esillä, mutta halusimme tämän tutkimuksen myötä nostaa erityisesti esille maahanmuuttajanaisten asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa. Aihe on ajankohtainen ja tilastojen valossa tutkimuksen kohdistuminen Vaasaan on perusteltua siksi, koska Vaasassa asuu väkilukuun suhteutettuna neljänneksi eniten maahanmuuttajia koko Suomessa. Vaasaa edellä tässä tilastossa on ainoastaan Helsinki 8,4 % ulkomaan asukkaalla kantaväestöön nähden, Espoo kahdeksalla prosentilla, Vantaa 7,8 % ulkomaan asukasmäärällä sekä Turku jaetulla neljännellä sijalla, 5,6 prosentin ulkomaalais-asukasmäärällä kantaväestöön nähden. (Migri b 2012, 7.)

Opinnäytetyöprosessi alkoi syksyllä, kun lokakuussa vaihdoimme aiheen selkeämpään ja meitä molempia kiinnostavaan aiheeseen. Valitsemamme aihepiiri oli kuitenkin meille molemmille ikään kuin hyppy tuntemattomaan. Olemme tehneet koulun kurssien puitteissa töitä maahanmuuttajien kanssa, mutta Vaasan maahanmuuttopalvelut ja niiden toiminta oli meille melko vierasta maaperää. Aiemman työkokemuksen kautta verkostoa Helmeen oli jo rakentunut, joten Helmi oli todella hyvä yhteistyökumppani opinnäytetyömme toteutukseen. Syksyllä vierailimme kolme kertaa Helmessä, ja markkinoimme tulevaa ryhmähaastattelua, johon naiset olivat innostuneita osallistumaan. Teoriaosan ja tutkimussuunnitelman valmistuminen venähti kuitenkin tammikuulle, jolloin Helmen asiakaskunta oli kokenut mullistuksen ja lähes kaikki syksyllä olleet maahanmuuttajanaiset olivat poissa Helmen toiminnasta. Uuden haasteen edessä aloitimme markkinointiprosessin uudestaan uusille asiakkaille, joiden kielitaito oli kuitenkin syksyn asiakaskaisiin nähden heikompi.

Tutkimuksen aineistonkeruu vaati yllättävän paljon valmisteluja sekä vierailukäyntejä Helmeen, jotta voisimme mahdollisimman hyvin toteuttaa ryhmähaastattelun. Tahdoimme tehdä itsestämme luotettavan oloisia maahanmuuttajanaisten keskuudessa, jotta ryhmähaastattelun ilmapiiri olisi vapautunut ja turvallinen naisille. Kartoitimme etukäteen mahdollisia riskitekijöitä ryhmähaastatteluun, joita oli muun muassa vastausten suppeus ja kysymysten väärinymmärrys kielimuurista johtuen, lasten tai haastatteluun osallistuneiden sairastuminen, aikataulujen epätarkkuus, vastaajien pelko vastata rehellisesti sekä epäoleellisiin asioihin juuttuminen haastattelussa. Pyrimme minimoimaan riskejä etukäteen jaetun haastattelurungon avulla. Haastattelurunko annettiin kaksi viikkoa ennen haastattelua Lue-taan yhdessä -kurssin opettajalle, joka kävi tunnin lopussa haastattelurunkoa naisten kanssa yhdessä läpi. Haastattelurunkoa testattiin siis etukäteen ja se osoittautui aivan liian vaikeaselkoiseksi, joten päätimme helpottaa runkoa maahanmuuttajanaisten kielitason mukaiseksi. Haastattelurungon testaaminen ennen haastattelu-päivää oli tutkimuksemme onnistumisen kannalta äärimmäisen tärkeä toimi. Ryhmähaastattelu onnistui ja saimme vastaajia lopulta riittävästi. Aineisto on kat-tava ja analysointi tehtiin mahdollisimman tarkasti ja pohtivasti. Haastattelurunko ei ohjannut tutkimusaineiston analysointia, vaan kokosimme aineistosta kahdek-san pääluokkaa, jotka olivat siis ryhmähaastattelun merkittävimmät aihepiirit Vaasan maahanmuuttotyöhön ja kotoutumiseen liittyen.

Johtopäätökset eivät mielestämme olleet suurimmalta osin yllätyksellisiä. Maa-hanmuuttajanaiset toivovat suomen kielen opetuksen kehittyvän siten, että otetaan paremmin huomioon lähtötaso, aiempi koulutus, maahanmuuttajan asema per-heessä sekä koululaitoksen sijainti. Naiset, jotka eivät osaa lukea tai kirjoittaa edes omaa äidinkieltään, ovat mahdottoman tehtävän äärellä kun puhutaan kuuden kuukauden suomen kielen kurssista, jonka jälkeen maahanmuuttotyön mukaan maahanmuuttajan tulee olla valmis integroitumaan Suomen yhteiskuntaan sekä työmarkkinoille.

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat, että tällä hetkellä vaikuttaa valitettavasti siltä, ettei kotoutumiskoulutus ole kotiäitien kohdalla päässyt tavoitteisiinsa. Toki kotoutumiskoulutus on kaksisuuntainen prosessi ja vaatii myös maahanmuuttajalta sitoutumista, mutta maahanmuuttajien keskuudessa vallitsevat kulttuurierot sukupuolirooleissa ja kotiäitiys eivät sovi yhteen nykyisen kotoutumiskoulutuksen kanssa kovinkaan hyvin. Maahanmuuttajaäidit tarvitsevat tuen kotiin asti. Kotoutumiskoulutuksen tulisi olla tiiviimpää tai vaihtoehtoisesti sen pitäisi kestää huomattavasti nykyistä pidempään.

Kiinnostavaa on se, että vastaavanlainen haaste on tullut ilmi muissakin tutkimuksissa, jotka ovat tehty valtakunnallisella tasolla. Esimerkiksi Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskus on tehnyt vuonna 2009 selvityksen maahanmuuttajien kielikoulutuksesta kotoutumiskoulutuksessa. Tämä selvitys oli varsin laaja, sillä se pohjautuu 2000-luvulla julkaistuihin kotoutumista käsitteleviin tutkimuksiin ja selvityksiin, tilastoihin maahanmuuttajaväestöstä ja heidän työllistymisestään, asiantuntijahaastatteluihin sekä Yleisten kielitutkintojen teksteihin. (Kyllönen, Pöyhönen, Rynkänen, Tarnanen & Vehviläinen 2009, 60.)

Lisäksi selvityksessä on käsitelty kotoutumiskoulutusta kahden koulutuskokonaisuuden kautta Keski-Suomessa sekä pääkaupunkiseudulla. Selvityksessä kävi ilmi, että erityisesti luku- ja kirjoitustaidottomat maahanmuuttajanaiset – ja kotiäidit jäävät helposti suomalaisen yhteiskunnan järjestelmien ulkopuolelle. Heidän kielitaitonsa kehittäminen vaatii suuria panostuksia, erityisesti sen takia, koska heidän integroituminen on tärkeää itsensä lisäksi koko perheen kotoutumisen kannalta. (Kyllönen yms. 2009, 60.) Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmasuositus kehottaa ottamaan selvää kotiäitien osalta mahdollisuudet muuhun kuin kokopäiväiseen kotoutumiskoulutukseen. (Kyllönen yms. 2009, 24). Lisäksi selvityksessä johtopäätöksenä oli se, ettei kotoutumiskoulutus toimi tarkoituksensa mukaisesti nykyisellä tavallaan; kotoutettavat eivät joko pääse yksilöllisessä tahdissaan etenemään koulutuksessa tai he jäävät kurssikierteeseen. Nämä selvityksessä tulleet asiat tulivat esille myös tutkimuksessamme. Vastaajat kaipaavat lähtötaso-

aan vastaaviin samankaltaisiin ryhmiin ja osa vastaajista on joutunut käymään kielikoulutuksen useampaan otteeseen.

Maahanmuuttajia, pakolaisia tai turvapaikanhakijoita ei tule Vaasaan tasaiseen tahtiin tai kaikki eivät saavu Vaasaan samaan aikaan, vaan he saapuvat niin sanotusti ripotellen. Tällöin saattaa olla erittäin haastavaa muodostaa luokkia ja alka-
via kursseja siten, että ne vastaisivat kaikkien tarpeisiin. Paikkakunnalla voi olla vähän samanlaisen taustan omaavia maahanmuuttajia, joten homogeenisen eli yhtenäisen luokan muodostaminen voi olla erittäin haastavaa.

On hieman huolestuttavaa huomata, että ”Kielikoulutus maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa” -selvitys on tehty useampien eri tahojen yhteistyönä. Selvityksessä on käytetty laajaa kirjoa eri asiantuntijalähteitä, aiempia tutkimuksia ja selvityksiä, jotka on tehty 2000-luvulla ja edelleen samankaltaiset ongelmat nousivat esille. Tarkoittaako tämä sitä, että vanhemman sukupolven maahanmuuttajien ja perheenäitien kotoutumista pidetään eriarvoisena verrattuna esimerkiksi maahanmuuttaja lapsiin ja nuoriin? Pidetäänkö kotoutumiskoulutuksen kokonaisvaltaisempaa uudistusta toissijaisena asiana vuodesta toiseen?

Tässä tutkimuksessa kävi ilmi, että kantaväestö koetaan hyvin etäiseksi ja heidän kanssaan ystäväystyminen on vaikeaa. Miten integraatio voi onnistua, jos yhteyttä kantaväestöön ei saavuteta? Suomenkielen oppiminen on erittäin tärkeää integraation suhteen ja siksi siihen täytyy panostaa entistä enemmän. Miten suomalaisen yhteiskuntaan voi todella integroitua jos ei osaa puhua suomea, ruotsia tai englantia? Suomenkielen osaaminen voidaan nähdä elämänhallinnallisena taitona. Suomessa arkipäiväisetkin asiat voivat olla kirjallisessa muodossa tai ne hoidetaan suomen- tai ruotsinkielellä. Kielitaidon riittäessä arkipäiväisetkin asiat sujuu huomattavasti helpommin, jolloin arkipäiväisten asioiden kanssa taistelun sijaan maahanmuuttaja kokee voimaantumista kielellisten onnistumisten kautta. Luokkahuonelähtöinen sekä kieliopillinen lähestymistapa ei yksistään riitä, vaan rinnalle tarvitaan myös toiminnallisia menetelmiä. Oppiiko maahanmuuttaja todella soveltamaan luokkahuoneessa opittua suomen kieltä arkeensa? Toimintaan kaivat-

taisiin mukaan suomenkielisiä, joiden kanssa voitaisiin keskustella suomeksi arkipäiväisistä asioista. Kuitenkin vastaajat kokivat opettajien olevan hyvin ammattitaitoisia, kyse on enemmänkin toiminnallisten menetelmien lisäämisestä opetukseen.

Useimmiten työllistymistä pidetään osana onnistunutta kotoutumista. Se luo lisää mahdollisuuksia suomenkielen oppimiseen ja mahdollisuuksia ystävystymiseen eri ihmisten kanssa. Haasteeksi on muodostunut se, että puutteellinen suomenkielen taito on este työllistymiseen. Eräs ratkaisu tähän on se, että voitaisiin luoda työpaikkoja, joissa hyvä suomenkielen taito ei ole välttämätön. Se olisi kauaskantoisesti erittäin hyvä asia, ja samalla maahanmuuttaja oppisi lisää suomea. Lisäksi työllistymisen haasteena on koettu olevan se, ettei kotimaassa hankittu koulutus ole pätevä Suomen työmarkkinoilla. Silloin maahanmuuttajan täytyy kouluttautua uudestaan omalle alalleen.

Maahanmuuttajien kotoutuminen ei ole ainoastaan valtion, kuntien tai yksityisen sektorin harteilla vaan siitä on vastuussa itse maahanmuuttajien lisäksi valtaväestö. Olemalla ennakkoluuloisia ja omaamalla ennakoasenteita, vahvistamme maahanmuuttajien tuntemusta siitä, että he ovat ulkopuolisia. Yksi avaintekijä maahanmuuttajan integroitumiseen on nimenomaan se, että kantaväestöön luodaan kontakteja. Tämän takia on erittäin tärkeää, että luodaan tilaisuuksia siihen, että kantaväestön edustajat ja maahanmuuttajat voivat samanarvoisesti kohdata toisiaan. Tällaiseen toimintaan monikulttuurinen kohtaamispaikka Helmi pyrkii, mutta markkinointi ei saavuta kantaväestöä tarpeeksi. Miten voisimme saattaa tulevaisuudessa kantaväestöä ja maahanmuuttajia enemmän yhteen? Tämä tuntuisi olevan enemmänkin haaste vanhemman sukupolven osalta, sillä nuoret ja lapset integroituvat huomattavasti helpommin ja nopeammin suomalaiseen yhteiskuntaan nimenomaan varhaiskasvatuksen ja opetuksen kautta. Olisi hienoa, jos voitaisiin kehittää vastaavanlaista toimintaa myös varttuneemmille maahanmuuttajille.

Tutkimuksen aineistosta ja omien havaintojen myötä Vaasassa tehtävää maahanmuuttotyötä kohtaan nousi kehitysehdotuksia ja maahanmuuttotyön tulevaisuu-

teen liittyviä visioita. Vaasan palveluita kehuttiin vuolaasti ja palveluiden nähtiin olevan asiakasryhmien tarpeisiin vastaavia. Ongelmaksi on kuitenkin muodostunut palveluiden markkinoinnin puutteet. Asiakkaat eivät löydä heille suunnattujen palveluiden piiriin ja useimmiten vasta kuulopuheiden kautta tieto siirtyy maahanmuuttajalta toiselle. Tästä syystä selkeä ratkaisu olisi keskittää kaikki maahanmuuttotyön palvelut saman katon alle, jolloin eri palveluiden piiriin ohjautuu huomattavasti helpommin. Tällöin ei esiintyisi tätä ”luukulta toiselle”- ohjaamista ja maahanmuuttajien on helpompi löytää vieraassa maassa oikeat palvelut sekä vertaistukea kotoutumiseen.

Palveluista tiedottamisen pitäisi olla ajan tasalla ja mahdollisimman nopeasti kohderyhmän tavoitettavaa. Esimerkiksi lapsiperheille saatavilla oleva kotipalvelu ilman lastensuojelun osallisuutta olisi oiva apu maahanmuuttajaäideille. Samalla uudenlaiset mahdollisuudet suomen kielen oppimiseen avautuisivat, kun apu tulee maahanmuuttajaäideille kotiin. Tällä hetkellä voi olettaa, ettei kovinkaan moni kotiäiti tiedä tällaisesta mahdollisuudesta. Jos maahanmuuttotyötä halutaan tehdä paremmin, tulee maahanmuuttotyötä kehittää erilaisilla toimenpiteillä. Saatavilla olevista palveluista markkinoimalla, tiedottamalla sekä henkilökuntaa kouluttamalla palveluohjaukseen, saataisiin maahanmuuttopalveluille uudenlaista näkyvyyttä.

Yllättävinä ja varsin rankkoina tutkimustuloksina voidaan pitää koulutuksen vaikuttavuutta koskevaa aineistoa. Maahanmuuttajanaiset ovat pahoillaan siitä, etteivät kotoudu lastensa lailla nopeasti Suomen yhteiskuntaan. Oman kotoutumisen hidaskäynnin eteneminen vaikuttaa negatiivisesti itseluottamukseen sekä asioihin puuttamiseen. Lasten kouluasioista vastaaminen vanhemman roolissa on mahdotonta kun asiointikielenä on suomen kieli, jota hädin tuskin osaa. Lisäksi ihmisoikeudelliset asiat nousivat keskustelun aiheeksi, kun pohdittiin kouluttamatonta maahanmuuttajanaista. Tyttöjen ympärileikkauksiin eli silpomistapauksiin on haasteellista puuttua, jos perheen äiti ei todellisuudessa edes tiedä näiden toimien vääryydestä. Perusteellisempi koulutus maahanmuuttajanaيسille aiempaan koulutustasoon

katsomatta olisi edistysaskel ihmisoikeudellisiin asioihin puuttuessa. Kun maahanmuuttajaäiti tietää silpomisen olevan äärimmäisen vahingoittava riitti tytöille sekä pojille väärissä olosuhteissa, on äidin helpompi kieltää vastaavanlainen kohtelu oman lapsen kohdalla.

Vaikka tutkimuksemme on näyte perusjoukosta, se on sekä validi että reliabeeli. Tämä tutkimus on mitannut juuri niitä asioita mitä tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää. Tutkimuksessa käytetyt menetelmät ja mittarit puoltavat hyvää validiteettia, sillä tutkimustulokset tuovat esille tutkimusaiheen mukaisesti maahanmuuttajanaisten kokemuksia kotoutumisesta sekä näkökulmia Vaasan maahanmuuttotyöstä. Reliabeelisuus on hieman häilyvä tässä tutkimuksessa, kuten useimmissa laadullisissa tutkimuksissa on. Yhteiskunta, ihmisten arvot sekä ajatusmaailmat ovat jatkuvassa muutostilassa, jolloin varmuudella ei voi sanoa, että mikään laadullinen tutkimus olisi tutkimusten tulosten kannalta täysin toistettavissa. Kuitenkin samankaltaisia tutkimuksia on tehty viimeisen kymmenen vuoden aikana, jotka ovat antaneet vastaavanlaisia tuloksia. (Martikainen & Tiilikainen 2007). Analysoimme ja tulkitsimme tutkimustuloksia objektiivisesti. Tutkimuksen etiikan nimissä huolehdimme, että aineistonkeruusta syntynyt nauhoite tuhottiin ja tuloksista ei käy ilmi kenenkään henkilöllisyys tai kotimaa. Jatkotutkimusaiheeksi ehdotamme VAKK:n suomen kielen kurssin vaikuttavuuden tutkimista maahanmuuttajanaisten kotoutumisessa sekä maahanmuuttotyötä tekevien valmiuksia ohjata maahanmuuttajia palveluihin.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. & Säävälä, M. 2013. Olemme muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki. Väestöliitto.

Blaxter, L. Hughes, C. & Tight, M. 1996. How to research. Open University Press. Buckingham 1996.

Ehjä ry. 2015. Järjestö. Viitattu 24.3.2015 <http://www.ehja.fi/fi-erityishuoltojarjestojen-liitto-ehja-ry.html>

Eskola, J & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Tampere.

Huagie, T. 2002. Kaksinkertainen kärsimys – rasismi ja ulkomaalaisten integraatio Suomessa. Teoksessa Outi Lepola. Koto-maana Suomi: Kertomuksia maahanmuutosta 1999-2001. Helsinki: Työministeriö, 195-205.

Ihmisoikeudet.net 2013. Pakolaisuuteen liittyviä käsitteitä. Viitattu 13.11.2014 <http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=pakolaisuuteen-liittyvia-kasitteita>

Jokisaari, S. 2006. Kotouttamislain merkitys kotoutumisessa maahanmuuttajan näkökulmasta. Siirtolaisinstituutti. Web Reports No 18. Viitattu 11.3.2015. <http://maine.utu.fi/pdf/webreports18.pdf>

Kananen, J. 2008. Kvali – Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä.

Kela. 2013. Kelan tilastollinen vuosikirja 2012. Vammalan kirjapaino Oy. Sastamala.

Kurtti, A. 2015. Vaasan Kaupungin maahanmuuttotyön johtaja. Ulkomaalaisvirasto. Haastattelu 27.1.2015.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino. Jyväskylä.

Kyllönen, T. & Pöyhönen, S. & Rynkänen, T. & Tarnanen, M. & Vehviläinen, E-M. Jyväskylän yliopiston Soveltuvan kielentutkimuksen keskus. Kielikoulutus maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksessa – tavoitteet, toteutus ja hallinnollinen yhteistyö. Viitattu 31.3.2015 <http://www.solki.jyu.fi/julkaisee/maahanmuuttajienkielikoulutus.pdf>

- L 30.12.2010/1386. Laki kotouttamisen edistämisestä. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 11.11.2014
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search\[type\]=pika&search\[pika\]=laki%20kotouttamisen%20edist%C3%A4misest%C3%A4](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386?search[type]=pika&search[pika]=laki%20kotouttamisen%20edist%C3%A4misest%C3%A4)
- L77/1968. Pakolaisten oikeusasemaa koskeva YLEISSOPIMUS. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 13.11.2014
http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1968/19680077/19680077_2
- L 30.4.2004/301. Ulkomaalaislaki. Säädos säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 13.11.2014 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>
- Liebkind, K. Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Luku 5. Syrjintäkokemusten vaikutus maahanmuuttajiin. Karmela Liebkind&Inga Jansinkaja-Lahti. 2000. Tammer-Paino Oy, Tampere 2000.
- Maahanmuuttajatyöryhmä. 2013. Virtaa hyvään elämään Vaasassa – Vaasan kaupungin kotouttamisohjelma vuosille 2014-2017. Vaasan Kaupunki. Maahanmuuttajaneuvosto.
- Martikainen, T. & Tiilikainen, M. Maahanmuuttajanaiset - Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöliitto. Helsinki 2007. Vammalan Kirjapaino Oy. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/1390f88e78eafd9b946c9b263f763b50/1414760053/application/pdf/386433/Maahanmuuttajanaiset_e.pdf
- Metso, L. & Peltola, U. 2008. Maahanmuuttajan kuntoutumisen ja työllistymisen tukeminen Helsingissä. Kuntoutussäätiö. Helsinki.
- Migri. Maahanmuuttovirasto. Oleskelulupa Suomeen – muut kuin EU/ETA-kansalaiset. 2014. Viitattu 24.11.2014.
http://www.migri.fi/download/16425_oleskelulupa_fi.pdf?8197376a0ecad088
- Migri b. 2012. Maahanmuuton tilastokatsaus 2012. Sisäasiainministeriö. Viitattu 14.3.2015
http://www.migri.fi/download/43811_43667_Maahanmuuton_tilastokatsaus2012_web.pdf?e24d84ebec0cd288
- Migri 2015. Maahanmuuttovirasto. Suomi ei voi valita tiettyjä kiintiöpakolaisia pyynnöstä. Viitattu 31.3.2015
http://www.migri.fi/asiointi/asiakastiedotteet/tiedotteet_turvapaikka/1/0/suomi_ei_voi_valita_tiettyja_kiintiopakolaisia_pyynnosta_57805
- Migri. Maahanmuuttovirasto. Turvapaikka Suomesta. Kiintiöpakolaiset. 2014. Viitattu 31.10.2014 http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset
- Migri. Maahanmuuttovirasto. Turvapaikka Suomesta. Miten valinnat tehdään? 2015. Viitattu 26.2.2015

http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset/miten_kiintiopakolaiset_valitaan

Mäkinen, K. 2014. Vaasan Kaupungin Perhekeskuskoordinaattori. Perhekeskus Helmi. Haastattelu 25.9.2014.

Parkkari, T. 2014. Miratalo on nyt Fanny. Vaasalaisia.info. Viitattu 31.3.2015
<http://vaasalaisia.info/miratalo-nyt-fanny/>

Puusaari, H. Kulttuurinmuutos koettelee maahanmuuttajaa: Psykososiaalinen kohtaaminen. Teoksessa Pitkänen, P. Monikulttuuriseen Suomeen, Sivut 21-32. Edita ab. 1997. Helsinki.

Pyykkönen, M. Järjestäytyvät diasporat – etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa. 2007. Viitattu 4.12.2014
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13323/9789513928728.pdf?sequence=1>

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Tammi.

Sisäasiainministeriö. 2010. Kuntastrategiatyöryhmä. Valtakunnallinen pakolaisten kuntiin osoittamisen strategia 2010-2011. Viitattu 26.2.2015
[http://polis.fi/intermin/images.nsf/files/317DF9E3D3610344C2257754005628FD/\\$file/Kuntastrategia%20ty%C3%B6ryhm%C3%A4n%20muistio%2030062010.pdf](http://polis.fi/intermin/images.nsf/files/317DF9E3D3610344C2257754005628FD/$file/Kuntastrategia%20ty%C3%B6ryhm%C3%A4n%20muistio%2030062010.pdf)

Sisäministeriö. 2014. Suomi jatkaa syyrialaispakolaisten vastaanottamista ensi vuoden pakolaiskiintiössä. Viitattu 26.2.2015
http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/1/1/suomi_jatkaa_syyrialaispakolaisten_vastaanottamista_ensi_vuoden_pakolaiskiintiossa_57212

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste). Viitattu 24.11.2014
http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/kaste

Tilastokeskus. Vaasa. 2013. Viitattu 31.10.2014
<http://www.stat.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/905.html>

Tuori, S. 2009. The Politics of Multicultural Encounters. Feminist Postcolonial Perspectives. Painosalama Oy. Åbo.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014 a. Kotouttaminen. Kansainvälinen pakolaissopimus. Viitattu 13.11.2014
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/pakolaisten_vastaanotto/suojelun_tautat/geneven_sopimus

- Työ- ja elinkeinoministeriö 2014 b. Kotouttaminen. Suomen lainsäädäntö. Viitattu 13.11.2014
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/pakolaisten_vastaanotto/suojelun_tautat/suomen_lainsaadanto
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2014 c. Kotouttaminen. Kotoutumista edistävät toimenpiteet. Viitattu 4.12.2014
http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotoutumista_edistavat_toimenpiteet/alkukartoitus/palveluihin_siirtyminen_alkukartoituksen_jalkeen
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Lainsäädäntö. Viitattu 24.11.2014
<http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/lainsaadanto>
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2012. Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2012-2015. Viitattu 13.11.2014
https://www.tem.fi/files/33350/Valtion_kotouttamisohjelma_vuosille_2012-2015_1.6.2012_2.pdf
- UNHCR, 2014. Katsaus vuoden 2014 pakolaiskiintiöön. Viitattu 31.3.2015
http://www.tem.fi/files/38711/Markku_Aikomus_UNHCR_s_katsaus_vuoden_2014_pakolaiskiintioon.ppt
- Vaasan kaupunki 2015. Lapsiperheiden kotipalvelu. Viitattu 24.3.2015
http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Sosiaali_ja_terveys/Lapset__nuoret_ja_perheet_/Lapsiperheiden_kotipalvelu
- Vaasan kaupunki. 2013. Maahanmuuttopolitiikka. Viitattu 31.12.2014
http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Vapaa-aika/Kulttuuri/Monikulttuurinen_Vaasa/Maahanmuuttopolitiikka
- Vaasan kaupunki 2014. Perhekeskustoiminta. Viitattu 1.10.2014.
http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Perhekeskustoiminta
- Vaasan Kaupunki. Ulkomaalaistoimisto. Vaasan Kaupungin maahanmuuttajien kotouttamisohjelma. 2008. Viitattu 13.11.2014.
<http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCAQ-FjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vaasa.fi%2FLink.aspx%3Fid%3D1098367&ei=d59kVJGKIaf9ygPu8IDIBg&usg=AFQjCNHdb6LcJTli0zhsOiakblp0GNIRug&bvm=bv.79189006,d.bGQ>
- Vaasa-opisto. 2015. Aikuisten peruskoulutus (Peruskouluopinnot). Viitattu 24.3.2015
http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Opetus_ja_koulutus/Aikuiskoulutus/Vaasa-opisto/Aikuisten_perusopinnot__peruskouluopinnot_

Vaasan Setlementtiyhdistys. 2015. Arkipaja. Ajankohtaista. Viitattu 24.3.2015
<http://www.vaasansetlementti.net/tietoa-vaasansetlementtiyhdisty/arkipaja/ajankohtaista/>

Valtioneuvosto. 2015. Valtioneuvoston viestintäosaston tiedote. Vuoden 2015 lisätalousarvioesitys tukee kasvua, työllisyyttä ja investointeja. Viitattu 31.3.2015
http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vuoden-2015-lisatalousarvioesitys-tukee-kasvua-tyollisyytta-ja-investointeja?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_redirect=%2Ftiedotteet

Valtonen, A. 2005. Ryhmäkeskustelut – millainen metodi? Teoksessa Haastattelu – tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus, 223-241. Toim. Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. Tampere. Vastapaino.

LIITE 1

Haastattelurunko

1. Kuinka kauan olet asunut Suomessa?
2. Miten viihdyt Suomessa? Miksi hyvin/huonosti?
3. Mitä asioita pitää Suomessa olla että viihdyt paremmin? (ystävät, työ, tuki, apu, koulutus?)
4. Onko Helmi auttanut sinua? Miten?
5. Onko tärkeää, että suomenkielisiä käy Helmessä? Miksi? Onko sinulla suomenkielisiä ystäviä?
6. Mitä Helmessä pitäisi olla lisää? (Henkilökohtaista ohjausta, tapahtumia, retkiä?)
7. Onko Vaasassa helppo saada töitä? Miksi on, miksi ei? Mikä vaikuttaa työn saamiseen?
8. Miten parantaisit Vaasan maahanmuuttotyötä?
9. Onko sinulla jotain lisättävää tähän aiheeseen?